

Esitelmä. tsk 145/15.5.1985

PAIMIO, SPURILA

Roomalaisaikaisen kalmiston kaivaus
sekä sen ympäristön koetutkimukset
04.06 - 31.07.1984.

PAIMIO, SPURILA

Roomalaisaikaisen kalmiston kaivaus
sekä sen ympäristön koetutkimukset
04.06 - 31.07.1984

Kunta : Paimio
Kylä : Spurila
Tila : 3:185, omistaja Paavo Keskitalo,
Spurilan kartano, Paimio

Peruskarttalehti : 2021 03
MK 1:2000 -kartta : 2021 03/28-29

Koordinaatit : x 6706 65
(kalmisto) y 2428 61
z n. 37 m mpy

Löydöt : TYA 244:1-605
Aikaisemmat löydöt : TYA 235:1-4

Hiilinäytteet : TYA 244:615-624

Valokuvat : numerot 1-143

Kaivauskertomus : 18 sivua
4 liitettä
21 karttaliitettä
9 valokuvaliitettä
(valokuvaliitteet 1-3
on valokuvaluettelo)

lisäksi kertomukseen kuuluu

9 erillistä karttaa

Aikaisempi tutkimus :

Paimio, Spurila

Rautakautiseksi kalmistoksi epäillyn
kohteen tarkastus 22.10.1983,
tarkastuskertomus Turun yliopiston
arkeologian osaston arkistossa

Spurilan muinaisjäännöskompleksi sijaitsee n. 1 km Paimion keskustasta kaakkoon. Vuoden 1984 tutkimusten pääkohteeksi muodostunut kalmisto sijaitsee Spurilan kartanolle vievän tien eteläpuolella, Spurilanjärveksi nimitettyä tekojärveä vastapäätä. (karttaliite 1)
Kalmisto paikannettiin vuonna 1983 suoritetun tarkastuskäynnin yhteydessä (ks. sivulla 1 mainittu tarkastuskertomus). Seuraavana kesänä suoritettu kaivaus oli jatkoa ns. Paimio-projektin tutkimuksille Spurilan alueella. Kaivausta johti hum.kand. Henrik Asplund; teknisenä apulaisena toimi fil.yo. Jaana Riikonen ja valvojana fil.lis. Jukka Luoto.

KIINTOPISTE JA KOORDINAATISTO

Noin 10 m kaivausalueesta pohjoiseen sijaitti monikulmiopiste 301 (x 6706658,78 ; y 428608,09 ; z 38,061), jota suoraan voitiin käyttää kaivauksen kiintopisteenä (ks. erillinen kartta "koekuopat"). Vaaituskoje sijoitettiin siten, että kiintopisteen vaaituslukuna (taakselukuna) oli koko kaivauksen ajan 144.

Myös kaivauksen ruutukoordinaatisto sidottiin monikulmiopisteeseen 301, jolle annettiin koordinaatit 600/400. Koordinaatit kasvavat (neula-)pohjoiseen (600) ja itään (400). Pisteiden väli on 1 m. Haluttaessa voidaan (ainakin teoriassa) sitoa kaikki Spurilan muinaislöydöt tähän samaan koordinaatistoon.

Kaivausruutujen koko oli 2 x 2 m, joten käyttöön otettiin vain parilliset koordinaattiluvut. Jokainen parillinen koordinaattipiste antaa nimen kaivausruudulle, joka sijaitsee pisteen koillispuolella. Kaivausruutujen sisällä käytettiin löytöjen tarkan sijainnin ilmaisijana cm-koordinaatistoa, jonka x-arvo (0-200) kasvaa pohjoiseen ja y-arvo (0-200) itään.

Myös koekuopat sidottiin monikulmiopisteeseen 301 samaa koordinaatistoa käyttäen. Kuoppia kaivettiin systemaattisesti 10 m:n välein. (ks. erillinen kartta "koekuopat")

KYSYMYKSENASETTELU, KAIVAUSTEKNIikka JA DOKUMENTOINTI

Vuonna 1983 suoritetun tarkastuskäynnin tuloksena esitettiin, että paikalla mihin vuoden 1984 kaivausalue sijoitettiin, olisi polttokenntäkalmisto. Suoritetun kaivauksen päätarkoituksena oli paljastaa kalmistosta mahdollisimman suuri osa, jotta sen ajoitus ja laatu selviäisi. Tutkimuksen alkuvaiheessa oletettiin, että kalmistoa käytäneen yhteisön asuinpaikka olisi sijainnut hautapaikan läheisyydessä. Asutusjälkien löytämiseksi suoritettiin kalmiston idän- ja kaakonpuolisten rinteiden koetutkimus lapionpistonkokoisin koekuopin. Hyvin pian selvisi, että rinteiden eriaikaiset asutusjäljet olivat erittäin kompleksisia ja vaikeasti tulkittavissa. Tavoitteeksi asetettiin tällöin alueen kaikkien asutusjälkien tulkitseminen sen sijaan, että olisi keskitytty yhdenaikaisten ja -tyyppisten kohteiden löytämiseen.

Kalmistoalueen kasvillisuutta pyrittiin kuvaamaan suoritettamalla paikalla kasvikatkoitus (liite 1). Itse kaivaminen aloitettiin poistamalla turvetta 2 m leveältä koekaisalta ruutulinjalla 400 (linjojen 400 ja 402 välissä).

Koska selvimmät kalmistoon viittaavat merkit tulivat kais-
tan eteläosasta, päätettiin kaivaus suorittaa alueella,
joka sijaitsee koordinaattiinlinjan 402 länsipuolella ja
linjan 576 eteläpuolella; muilta reunoiltaan kaivausalue
rajoittui kallionpaljastumiin (ks. erillinen kartta "koe-
kuopat" sekä tasokartat). Alueen laajuus oli täten n.
135 m², josta kuitenkin kaivettavaa kiveystä vain n.
115 m².

Turpeenpoiston jälkeen kiveys kaivettiin kunnolla esiin
ennen taso 1:n dokumentointia. Tämän jälkeen edettiin n.
10 cm:n kaivauskerroksin, kuitenkin poikkeuksia tehden
huomioonottaen kiveyksen luonteen eri kohdissa. Taso 4:n
dokumentoinnin jälkeen poistettiin jäljelläoleva kulttuu-
rikerros kaivausalueen joka kohdasta. Kaivausalueelta
otettiin fosfaattinäytteitä systemaattisesti tasoista 1-3
(liite 3) sekä paleoetnobotanisia näytteitä eri tasoista
(liite 2).

Edellä esitetystä kaivaustavasta poikettiin erityisesti
kahdessa kohdassa; kaivausalueen itäreunan eteläosassa
ja kaivausalueen lounaisosan suorakaiderakenteiden kohdal-
la. Itäreunan eteläosassa kulttuurikerros jatkui kallio-
kuopanteessa erittäin syväälle, mutta se oli käytännön
syistä (kuopanne täyttyi sateiden takia jatkuvasti vedel-
lä) poistettava ennen taso 4:n piirtämistä. Kulttuuriker-
roksen luonne on kuitenkin selvästi nähtävissä kaivaus-
alueen itäreunan leikkaukskartassa sekä leikkauksesta ote-
tuissa valokuvissa.

Suorakaiderakenteita ei haluttu täysin poistaa taso 3:n
piirtämisen jälkeen, joten ne tutkittiin pohjaan poista-
malla kivi kerrallaan ja asettamalla ne samantien takai-
sin. Täten rakenteet säilyivät ehjinä, mutta suorakaitei-
den väliin jäävää kallionhalkeamaa ei voitu tutkia, eikä
tasoa 4 niiltä osin piirtää.

Kaivausalueen dokumentointi suoritettiin piirtämällä,
vaaitsemalla sekä valokuvaamalla. Jokainen taso piirret-
tiin ja vaaittiin ennen seuraavan kerroksen kaivamista.
Kaikki löydöt pyrittiin merkitsemään löytökarttaan,
mutta koska tämä metallilöytöjä lukuunottamatta jäi kai-
vajien tehtäväksi, on lopputulos varsin epätasainen;
poltetun luun osalta kartta lienee tarkka, sensijaan esi-
merkiksi iskokset ovat siitä jääneet täysin pois. Kaikki
metallilöydöt, muut tärkeät löydöt sekä löytökeskittymät
vaaittiin. Lopuksi piirrettiin kaivausalueen pohjois- ja
itäreunan leikkaukset.

Tasot valokuvattiin n. 5 m korkeilta valokuvaustikkailta.
Kuvat otettiin yhteenliitettävänä sarjoina normaaliopii-
kalla, sekä laajakulmaobjektiivillä. Suorakaiderakenteet
valokuvattiin tasossa 3 valokuvaustikkaiden avulla suo-
raan ylhäältä n. 3 m:n korkeudelta laajakulmaobjektiivil-
lä; kuvat ovat yhteenliitettävissä. Lisäksi otettiin yk-
sityiskohtakuvia sekä löytöjen in situ -kuvia. (ks. valo-
kuvaliitteet 1-3)

Koekuopista paljastuneiden kulttuurikerrosten dokumentoin-
ti suoritettiin muistiinpanoja tekemällä sekä ottamalla
talteen niistä löytyneet artefaktit. Tutkimusalueen itä-
osassa löytyi kuitenkin niin paljon tiiltä, että ainoas-
taan näytepaloja voitiin ottaa talteen. Myös koekuopista
otettiin fosfaattinäytteitä (liite 3).

Seuraavassa esitellään kalmiston kaivauksessa tehdyt havainnot järjestyksessä; alueen lounaisosa suorakaiderakenteineen, itäosan eteläpuolen rakenteet, alueen keskiosan rakenteet, alueen pohjoisosan kiveys, sekä kivikautinen kulttuurikerros (vrt. karttaliite 3). Kertomus ei etene työvaiheittain, vaan rakenteita ja niiden osia itsenäisesti kuvaillen. Varsinaisen kaivausalueen käsitteilyn jälkeen esitellään koetutkimusten tulokset.

KAIVAUSALUEEN LOUNAISOSA (RAKENTEET 1-5)

Turpeenpoiston jälkeen erottui kaivausalueen eteläosassa pisteen 566/398 ympärillä matalaa latomusta muistuttava kohouma, joka lähinnä vaikutti neliömäiseltä. Tämän rakenteen länsipuolella kiveys oli epämääräistä, koostuen vaihtelevankokoisista kivistä ja maasta. Aivan kaivausalueen lounaiskulmassa paljastui punaisia hiekkakivilaattoja; samanlaisia oli myös pisteen 566/398 pohjoispuolella. (tasokartta 1)

Toisen kaivauskerroksen poistamisen jälkeen selvisi, että e.m. neliömäinen rakenne jakautui kahtia. Nämä osat on nimetty rakenteiksi 4 ja 5. Samalla huomattiin rakennetta 3 rajaava kivirivi, sekä nimettiin kaivausalueen lounaiskulmaan sijoittuva laattakivikeskittymä rakenteeksi 1. Rakenne 2 on nimetty lähinnä löytökeskittymän perusteella; kyseessä ei ole symmetrinen kivirakenne. (tasokartta 2; kuva 47, valokuvaliite 5; vrt. karttaliite 3)

Rakenne 4 vaikutti olevan edellä mainituista kalmistonosista vanhin. Se sijoittui kallionhalkeaman kohdalle ja koostui pääasiassa suurista kivistä, jotka oli asetettu kallionhalkeamassa olevan kivikautisen kulttuurikerroksen päälle. Keskellä halkeamaa oli kivirivi, jota rajasivat itäänpäin selvä hieman pienemmistä kivistä koostuva rivi, sekä länteenpäin epämääräisempi katkonainen kivirivi. Useat rajaavien kivirivien kivistä nojasivat rakenteen keskellä oleviin kiviin, tai olivat osittain niiden päällä. (tasokartta 3; kuva 65, valokuvaliite 6; kuva 117, valokuvaliite 7; vrt. karttaliite 3)

Rakenne 5 muodostui kivirivistä sen ja rakenne 4:n välissä, sekä katkonaisesta kivirivistä rakenteen itäosassa. Pohjoiseen sitä rajasivat kiveyksen loppumisesta tehdyt kaivaushavainnot, ja etelään kallio. Rakenteeseen kuului lisäksi sen pohjalta tavatut laattakivet; eräässä kohdassa (kuva 77, valokuvaliite 7) punaisia hiekkakivilaattoja oli selvästi asetettu pystyyn rakennetta rajaavien itäpuolisten kivien sisäpinnalle. Suurin osa pohjalle asetetuista kivilaatoista eivät kuitenkaan olleet punaisia hiekkakiviä. (tasokartta 3; kuva 65, valokuvaliite 6; kuva 117, valokuvaliite 7; vrt. karttaliite 3)

Aivan rakenne 5:n pohjalta tavattiin neljä löytöä, jotka vaikuttivat kuuluvan rakenteen primaarihautaukseen. Löydöt olivat keihäänkärki, onkirves, n.s. sirpinmuotoinen veitsi sekä rannerengas. Keihäänkärki löytyi murskautuneena toisen täysin hajooneen rautaesineen yhteydestä. Sen kärki osoitti pohjois-luoteeseen, eli se oli haudassa suurinpiirtein rakenteen pituussuunnassa. (karttaliite 4)

Rakenne 3 erottui lähinnä sen länsireunaa rajaavan kivi-rakenteen perusteella. Raja koostui viidestä kivestä, jotka oli ladottu kolmen suuremman tukikiven sekä kallionpaljastuman varaan. Kivien muodostama rivi ei ole samansuuntainen kuin katkelmallinen rivi rakenteiden 3 ja 4 välissä. (tasokartta 3; kuva 65, valokuvaliite 6; kuva 117, valokuvaliite 7; vrt. karttaliite 3)
Rakenne 3:n kohdalla ei ollut mahdollista osoittaa merkkejä siihen suoritettusta primaarihautauksesta.

Rakenteita 4 ja 5 peitti erikokoisista kivistä koostuva kerrostuma, joka oli kaivettaessa niin homogeeninen, että on mahdotonta sanoa onko rakenteen 5 sisällä ollut poikkeava kivikate. Rakenne 3:n sisällä kiveystä oli hyvin vähän; se ei kattanut koko rakenteen rajaamaa alaa, vaan keskittyi läntisemmän kivirivin itäpuolelle. (tasokartat; kuva 47, valokuvaliite 5)

Edellä mainittuja rakenteita peittävästä kiveyksestä paljastui runsaasti löytöjä, joista suurin osa oli katkelmallisia pronssiesineitä. Eniten löytöjä tuli rakenne 4:n kohdalta, mutta samantyyppistä löydöstä paljastui myös sen molemmilta puolilta. Kyse ei vaikuttanut olevan tiettyihin rakenteisiin asetetuista hauta-antimista, vaan kaikkien rakenteiden päälle kasattuun kiveykseen epämääräisemmin sirotellusta esineistöstä. Esineistön ohella kiveykseen liittyi poltetun luun esiintyminen. (löytökartta; karttaliitteet 5 ja 6)

Rakenne 3:n länsipuolella oli joitakin suurempia kiviä, joiden päälle oli täysin epäsymmetrisesti kasattu hieman pikkukiviä. Tästä kiveyksestä, jota on kutsuttu rakenteeksi 2, löytyi keihäänkärki sekä veitsi. Samaan löytökombinaatioon saattaa lisäksi kuulua edellisistä noin puoli metriä itään löytynyt keihäänkärki. (tasokartat, karttaliite 6)

Jo ensimmäistä kerrosta kaivettaessa erottui kaivausalueen lounaiskulmassa rakenteeksi 1 kutsutun hiekkakivikeskittymän osia, mutta selvimmillään se oli hieman myöhäisemmassä työvaiheessa. Rakenne keskittyi erääseen kallionhalkeamaan ja muodostui pääasiassa vakasuoraan asetetuista punaisista hiekkakivilaatoista. Syvemmälle kaivettaessa vaikutti tosin siltä, että latominen olisi aloitettu "vuoraamalla" kalliokuopanteen seinämät laatoilla (kuva 74, valokuvaliite 9). Kuopanteen pohjalta paljastunut kivikautinen kulttuurikerros osoitti, että kuopannetta ei ollut puhdistettu ennen latomisen aloittamista. (tasokartat)

Paikalta löytyi ainoastaan pronssikorun katkelma (TYA 244:417), joka ei varmuudella ole liitettävissä rakenteeseen kuuluvaksi. Rakenne ei myöskään sisältänyt poltettua luuta.

KAIVAUSALUEEN ITÄOSAN ETELÄPUOLI (RAKENTEET 6-7)

Rakenne 6 oli kaivausalueen kaakkoisosaan sijoittuva hiekkakivirakenne, jonka funktio jäi toistaiseksi epäselväksi. Kiveys koostui pääasiassa pystyyn asetetuista punaisista hiekkakivilaatoista, jotka ruudun 564/400 puolivälissä olevasta kallionpaljastumasta kulkivat kohti itää. (tasokartat, leikkauskartta, valokuvaliite 8; vrt. karttaliite 3)

Rakenne 7 koostui n. 150 cm pitkstä keskuskivestä, sen länsipuolelle sijoittuvista punaisista hiekkakivilaatoista, sekä muusta epämääräisestä kiveyksestä keskuskiven ympärillä (karttaliite 3). Rakenteen tulkintaa vaikeuttaa se, että kiveystä on saatettu myöhemmissä vaiheissa lisätä erityisesti keskuskiven länsipuolelle ja rakenteiden 6 ja 7 väliselle alueelle. Tämän puolesta puhuu kiveyksen epämääräisyys ja epäsymmetrisyys kaivausalueen tässä osassa (kuva 51, valokuvaliite 5 sekä tasokartat). Keskuskivirakenteen pääpiirteitä on kuitenkin suurempien kivien sijoittuminen syvemmälle kuin itse keskuskivi ja pikkukiveys. Keskuskivi on luultavasti jätetty alunperin näkyviin haudan merkiksi, joskin se myöhemmin on osittain peittynyt pikkukiveyksellä ja maalla (tasokartta 1). Vaihtokutti siltä, että pitkänomaisen kiven länsi- ja lounaispuolelle sijoittuva pikkukivipakkaus saattaisi olla peräisin rakenteen kohdalle suoritetuista myöhemmistä hautauksista.

Keskuskiven itäpuolelta löytyi useita ehjiä pronssiesineitä, jotka tuntuivat muodostavan suljetun löydön. On tosin otettava huomioon, että esineitä ei ole pantu rakenteeseen yhtenä rykelmänä, vaan ilmeisesti erillään. Esineet löytyivät kivien koloista erikseen, mutta niin pieneltä alalta, että niiden liittymistä samaan aikaan ja samaan maahanpanotapahtumaan on pidettävä erittäin todennäköisenä. (karttaliite 7)

Poikkeuksena edellä kuvatusta erilleen löytymisestä on mainittava paikalta esiin tulleet nuppipäiset kaularenkaat, jotka selvästi oli asetettu löytöpaikalleen yhdessä. Renkaat oli asetettu päällekkäin siten, että nupit olivat samalla puolella ja paksumpi rengas makasi ohuemman päällä.

Rakenne 7:n keskuskiven länsi- ja eteläpuolelta löytyi muutamia esineitä ja niiden katkelmia. Ne tulivat esiin kiveyksestä, jota edellä on luonnehdittu mahdollisten jälkihautausten yhteydessä kasatuksi. Samassa kiveyksessä esiintyi myös runsaasti poltettua luuta.

Noin 1 m keskuskivestä länteen löytyi suuren virolaisen sarjan silmäsoljen jalkakatelma kohdasta, missä on vaihtelevankokoista kiveystä erään n. 0,5 m pitkän kiven ympärillä. Kyseessä on mahdollisesti rakenne 7:n keskuskiven asettamisen jälkeen suoritettujen hautauksien kiveyksestä ja esineistöstä. Saman kiveyksen länsilaidalta löytyi myös katkelmallinen keihäänkärki sekä veitsen ruoto. (tasokartat, karttaliite 7)

Vastaavalla tavalla saattavat rakenne 7:n keskuskiven eteläpuolen kiveyksestä löytyneet esineet kuulua paikalle myöhemmin suoritettuun hautaukseen. Tältä alueelta löytyi kilpipääsolki, sormus, rannerenkaan katkelma, katkelmallinen keihäänkärki sekä kilvenkupuran katkelma. (karttaliite 7)

KAIVAUSALUEEN KESKIOSA (RAKENNE 8)

Rakenne 8 kaivausalueen keskiosassa koostui kookkaasta, n. 180 cm pitkstä kivistä, sekä sen ympärille kasatusta kiveyksestä (karttaliite 3). Kiveyksen suurimmat kivet oli asetettu suoraan kivikautisen kulttuurikerroksen päälle ja peitetty pienemmällä kivillä sekä mahdollisesti maalla.

Kiveys ei missään työvaiheessa muodostanut tasaista pinta- rakennetta, eikä siinä ollut havaittavissa sitä rajavia tai jäseneteleviä piirteitä; sen muotoa vaikuttivat ohjaavan ainoastaan sitä ympäröivät kallionpaljastumat. (kuva 97, valokuvaliite 6 ja kuva 51, valokuvaliite 5) Rakenteen osia ei ollut näkyvissä ennen turvekerroksen poistamista, mutta ilmeisesti rakenteen pitkänomainen keskuskivi on aikoinaan ollut näkyvissä maanpinnassa. Se tuli selvästi esiin jo tasossa 1 ja ulottui muuta kiveystä korkeammalle; sitä voinee pitää tarkoituksella esiinjäätettynä haudan merkinä.

Eri puolilta rakenteen 8 keskuskiveä löytyi joitakin esineitä ja esineiden katkelmia (karttaliite 8) sekä poltettua luuta. Kenttähavaintojen perusteella on kuitenkin mahdotonta arvioida onko paikalle haudattu yksi vai useampi vainaja; poltetun luun keskittymiä oli sekä kiven itä- että länsipuolella, eivätkä esineet muodostaneet selviä kombinaatioita.

Rakenteen 8 itäpuolella olevassa kallionpaljastumassa oli 2-4 uhrikuoppaa. Kuopanteet paljastuivat turpeen alta kaivauksen alkuvaiheessa. Kaksi pohjoisinta kuoppaa olivat varmoja n. 4,5 ja 5,5 cm halkaisijaltaan olevia uhrikuoppia; syvyydet olivat n. 1 ja 1,5 cm. Niiden lounaispuolella oli yksi erittäin pieni kuopanne, joka saattaa olla viimeistelemätön uhrikuoppa. Sen vieressä oli epä määräinen suurempi kuopanne, joka yhtyi kalliosta olevaan halkeamaan. Viimeksimainittua on pidettävä erittäin epävarmana uhrikuoppana. (kuva 21, valokuvaliite 4; kuva 51, valokuvaliite 5; tasokartta 1)

KAIVAUSALUEEN POHJOISOSA

Kaivausalueen pohjoisosan kiveys ei sisältänyt selviä rakenteellisia yksityiskohtia. Kuten kalmiston muissakin osissa, sijoittuivat suurimmat kivet kalmistokerroksen pohjalle ja pienemmät kivet niiden päälle. (kuva 97, valokuvaliite 6 ja kuva 51, valokuvaliite 5)

Ainoat selvästi hautaukseen viittaavat löydöt kaivausalueen pohjoisosasta tulivat ruudusta 574/390, mistä löytyi onsikirves, veitsi sekä helmi (karttaliite 9). Löytöpaikalla - tai ylipäätään kaivausalueen pohjoisosassa - ei sensijaan esiintynyt poltettua luuta.

Noin 1 m edellä mainituista esineistä pohjoiseen löytyi keramiikkakeskittymä, joka koostui tekstiilipainannetta muistuttavalla kuviolla koristellun astian fragementeista. Tämä oli ainoa keramiikkaesiintymä koko kaivausalueella, jota voisi väittää paikalle hajonneeksi astiaksi. Keramiikkalöydöt olivat ylipäätään hyvin vähäisiä; määrältään vastaavanlainen esiintymä oli ainoastaan ruudussa 572/400. (löytökartta)

Ruudusta 574/390 löytyneiden esineiden ohella kaivausalueen pohjoisosasta löytyi kaksi helmeä (ruuduista 572/392 ja 572/396). Koska muita esineitä tai viitteitä hautauksista ei helmien yhteydessä havaittu, on niiden tarkoitusta vaikea selittää. (löytökartta)

Vastaavanlainen yksinäinen helmi on myös löydetty ruudusta 570/390, missä se liittyi kallionhalkeamaan kasattuun kiveykseen (tasokartta 2, löytökartta).

KIVIKAUTINEN KULTTUURIKERROS

Kaivauksen loppuvaiheessa osoittautui, että kalmisto oli rakennettu kivikautisen kulttuurikerroksen päälle. Kerrostuma oli muodostunut kallion halkeamiin ja kuopanteisiin sekä kaivausalueen pohjoisosassa puhtaasti hiesun tai saven päälle (ks. erillinen leikkauskartta sekä tasokartta 4). Kivikautinen kulttuurimaa erottui erittäin tummana verrattuna kalmistokerrokseen. Lisäksi siitä löytyi varsin runsaasti kvartsi- ja kivilaji-iskoksia sekä hieman keramiikkaa. Muita kerrostumasta tehtyjä löytöjä ovat paleoetnobotanisista näytteistä talteensaadut kalojen selkärangan nikamat (TYA 244:584, 586, 589), muutamat pienet luunpalat, sekä kolme hiotun kiviesineen katkelmaa (TYA 244:262, 263, 272).

Vahvimmillaan kivikautinen kulttuurikerros oli pienessä kalliokuopanteessa ruudussa 572/390 (kuva 61, valokuvalliite 9). Kuopanteeseen oli pakkautunut erittäin kova musta kulttuurikerros, josta löytyi runsaasti iskoksia sekä hieman keramiikkaa. Kulttuurimaassa oli myös punamultaa muistuttavia punaisia läiskiä.

Iskoksia löytyi myös kalmistokerrokseen sekoittuneina, ja oletettavaa on, että muutamat samasta kerroksesta löytyneet keramiikanpalat ja poltetun luun palat (väriltään ruskehtavat) kuuluvat kivikauteen.

Kivikautisia lienevät myös ruudusta 574/390 löytyneet katkelliset pii-nuolenkärjet (TYA 244:425). Katkelmat löytyivät yhdessä, kohdasta missä ei kivikautista kulttuurikerrosta havaittu. On siis mahdollista, että ne on asetettu kalmistokiveykseen rautakaudella. Kivikautisen asuinpaikkakerrostuman läheisyys tekee kuitenkin tällaisen päätelmän erittäin epävarmaksi; esineet ovat saattaneet joutua kiveykseen vahingossakin.

Ajoituksen kivikautiselle kulttuurikerrokselle antavat siitä löytyneet kuoppa- ja kynsipainannekoristeiset keramiikanpalat, jotka kuuluvat tyyllivaiheeseen III:1. Samaan asutusvaiheeseen liittynevät koekuopista tavatut kivikautiset löydöt kaivausalueen itäpuolella.

YHTEENVETO JA TULKINTOJA (KAIVAUSALUE)

Kaivausalueen tutkimisen yhteydessä esiintynyt kivikautinen kulttuurikerros on muodostunut kallioisen mäen laelle myöhäiskampakeraamisena aikana. Vaikka paikalta ei tavattu kiinteitä rakenteita on kulttuurikerros niin vahva, että se on tulkittava kaivausalueen kohdalla tapahtuneen toiminnan jäljeksi. Kyse ei voi olla asuinpaikan periferia-alueelle kulkeutuneista jätteistä. Huomiotaherättävää on paitsi kerrostuman sijainti mäen laella, myös sen erittäin tumma väri. Vaikka koekuopista kaivausalueen itäpuolelta löytyi kivikautista materiaalia, ei vastaavaa mustaa kerrostumaa havaittu ainoastaan koekuopassa.

Kalmistoa kivikautisen kulttuurikerrostuman päälle on alettu rakentamaan vanhemmalla roomalaisajalla. Kivikautisen kulttuurikerrostuman sijainti kalmistokiveyksen alla antaa mahdollisuuden todeta kuinka suuri osa kivistä on tuotu paikalle hautausalueen käytön yhteydessä. Spurilan kalmistossa A lähes kaikki kaivauksen pohjakivet makasivat kivikautisen kerrostuman päällä (vrt. leikkauskartat).

Kalmiston oletettavasti ensimmäisessä rakennusvaiheessa on rakenteiden 3 ja 5 välissä sijaitseva kallionhalkeama täytetty kookkailla kivillä. Halkeaman molemmille puolille on asetettu kivistä; samalla on luultavasti muodostettu rakenne 5 halkeaman itäpuolelle. (vrt. karttaliite 3)

Rakenne 5 tavoittelee suorakaidemuotoa. Sitä on itäpuolella rajannut kivistä, joka tutkittaessa oli länsipuolelta lyhyempi. Pohjoisrajan mahdollisesta kivistä ei päätelmiä voinut tehdä, mutta kiveyksen loppuminen osoitti selvästi rakenteen laajuuden siihen suuntaan. (vrt. karttaliite 3)

Kun rakennetta 5 on valmistettu, on rakentajien mielessä ilmeisesti ollut ruumishautaus. Tähän viittaavat haudan koko ja mittasuhteet sekä haudan sisäosan viimeistely. Rakenteen pohjalle on asetettu laattakiviä, joiden yhtenä funktiona on ollut haudan pohjan tasoittaminen kallionhalkeamien kohdalla. Lisäksi haudan itäreunan kiveystä vasten on asetettu punaisia hiekkakivilaattoja. (vrt. valokuvaliite 7)

Kaivauslöydöt antavat aiheen olettaa, että rakenteeseen tosiaan on suoritettu ruumishautaus. Sivulla 4 kuvattu rakenteen pohjalta tavattu löydöstö ei sijaintinsa puolesta vaikuta puhuvan tällaista tulkintaa vastaan (esinekombinaation mahdollista soveltumattomuutta yhden vainajan antimiksi ei tässä yhteydessä ole otettu huomioon). Mikäli antimet kuuluvat ruumishautaukseen, on rannerengas hyvin voinut olla vainajan ranteessa, sirpinmuotoinen veitsi hänen vyöllään tai hänen vierellään, onsikives vainajan vieressä ja keihäs luultavasti hänen päällään. Vainaja olisi tällöin maannut haudassa pää kohti pohjoista, minkä puolesta puhuu keihäänkärjen sijoittuminen kärki kohti pohjoista. (vrt. karttaliite 4)

Toinen seikka, joka tukee ruumishautahypoteesiä on poltetun luun levintä rakenne 5:n kohdalla. Vaikka rakenteen sisällä oli jonkinverran poltettua luuta, sijoittuivat kaikki poltetun luun keskittymät rakenteen ulkopuolelle (karttaliite 10, löytökartta). Paikalta tavatut poltetun luun palat vaikuttivat kuuluvan alueelle myöhemmin suoritettuihin hautauksiin.

Rakenne 5:n pohjoisosasta tavattiin hieman hiiltä, joka pääasiassa keskittyi rakenteen pohjatasoon ja siinä oleviin halkeamiin. Siitä saatiin hiilinäyte, jonka toivotaan ajoittavan rakenteen 5, joskin hiilen liittyminen ruumishautaan on vaikeasti selitettävissä oleva ilmiö. Paikalla ei näyttänyt olevan kivikautista kulttuurimaata. Lisäselvityksiä rakenteen 5 problematiikkaan on myös toivottu saatavan siitä ja sen ympäristöstä otetuista näytteistä. Ongelmaksi saattaa tosin tässäkin tapauksessa osoittautua kivikautisen asuinpaikkakerrostuman vaikutus. (liitteet 4 ja 3)

Rakenne 3 ilmeni (kuten jo aikaisemmin on todettu) pohjois-etelä -suunnassa kulkevan kivirivinsä ansiosta. Huomionarvoista on se, että kivirivi ei ole aivan samansuuntainen kuin edellä kuvatut rakenteet 4 ja 5 (karttaliite 3). Rakenteen sisällä ei myöskään ollut havaittavissa samanlaista viimeistelyä kuin rakenteen 5 kohdalla; rakenne 3 ei missään kaivausvaiheessa vaikuttanut sisäosaltaan tasoitetulta.

Rakennetta ei edellä esitettyjen seikkojen sekä primaarihautaukseen viittaavan löydöstön puutteen takia voi osoittaa yksittäishaudan rakenteeksi. Se ei näytä ruumis-
hautaa varten rakennetulta, mutta selvän luukeskittymän ja varmojen rakenteeseen liittyvien hauta-antimien puuttuminen sulkevat pois myös yksittäisen polttohautauksen mahdollisuuden. Vaikuttaa siis siltä, että rakennetta on käytetty vasta kun ajatus yksittäiseen kohtaan suoritetusta hautauksesta on jo vaihtunut epämääräisempään hautausrituaaliin. Rakenteen 3 kivirivi olisi tällöin tulkittavissa joko alkuperäiseen tarkoitukseensa käyttämättä jääneeksi hautarakenteeksi, tai hautausrituaalin relikti-ilmiöksi, joka olisi ilmennyt kivirivin kasaamisena vaikka hautausta ei lopulta olisikaan suoritettu rakenteeseen.

Rakenteiden 3-5 päälle on myöhemmässä vaiheessa suoritettu polttohautauksia, joiden yhtenä piirteenä on ollut hauta-antimien rikkominen sekä sirotteleminen poltetun luun ohessa kalmistokiveykseen. Hautauksia ei rajaa mitkään näkyvät hautarakenteet. Hautausten vähimmäismäärästä ei voi tehdä päätelmiä poltetun luun määrän perusteella, mutta esineistö vaikuttaa nopeasti tarkasteltuna viittaavan useampaan kuin yhteen vainajaan. Hautauksilla saattaa myös olla ajallinen ero, koska typologisesti vanhin esine on preussilaisen sarjan silmäsolki ja nuorin pitkäspiraalisen soljen spiraali ja spiraalinuppi.

Oman problematiikkansa muodostaa erotyisesti tähän hautausvaiheeseen liittyvä helmien ja pronssiketjun katkelmien levintä kaivausalueen lounaisosassa. Olisi houkuttelevaa ajatella, että esimerkiksi kaikki pronssiketjun katkelmat olisivat peräisin samasta ketjulaitteesta. Yksittäisiä ketjun katkelmia (sekä helmiä) tavattiin kuitenkin myös edellä mainittujen rakenteiden kiveyksen ulkopuolelta (ks. löytökartta). Näistä yksi on ruudun 564/398 itäreunalta, yksi ruudun 566/396 luoteiskulmasta, yksi ruudun 566/394 länsireunalta ja yksi ruudun 566/392 itäreunalta. Molemmat viimeksimainitut ovat kallionhalkeamasta, johon oli kasattu mm punaisista hiekkakiviläatoista koostuva kiveys. Koska samasta kohdasta löytyi myös poltettua luuta, voisi ajatella että paikalle on suoritettu erillinen hautaus. Tällöin haudan ainoana säilyneinä antimina olisi ollut kaksi pronssiketjun katkelmaa.

Rakenne 3:n kivirivin länsipuolelle on ilmeisesti suoritettu erillinen hautaus, jonka antimina ovat 1-2 keihäänkärkeä ja veitsi. Samasta kiveyksestä (rakenne 2) on myös pronssispiraalin katkelma, helmi sekä 2 pronssiketjun katkelmaa. Viimeksimainitut saattavat kuitenkin kuulua rakenteiden 3-5 kohdalle suoritettujen myöhempien hautausten esineistöön. (karttaliite 3, löytökartta)
Rakenne 2 on erotettu omaksi hautarakenteeksi lähinnä antimiensä takia. Tätä tulkintaa tukee myös kivipakkauksen luonne löytöpaikalla.

Rakenne oli kasattu kalliokuopanteeseen asettamalla pohjalle muutamia suurempia kiviä ja kasaamalla niiden päälle epäsymmetrinen, erikokoisista kivistä koostuva kiveys. Kiveyksen lomasta löytyi poltettua luuta, joka kuulune rakenteen kohdalle suoritettuun hautaukseen.

Rakenne 1:n funktio jäi löytöjen puuttumisen takia epäselväksi. Koska se selvästi liittyy kalmistoalueeseen on sen katsottava hautausrituaaliin kuuluvaksi, mutta varmuudella sitä ei voi osoittaa hautarakenteeksi. Jos rakenne on tehty hautaamista varten, on kyseessä ollut polttohautaus tai mahdollisesti lapsen ruumishautaus. Kummassakaan tapauksessa vainaja ei ole saanut antimia mukaan hautaansa. Jos kyseessä on polttohautausta varten rakennetusta hautapaikasta, on poltetut luut kätkeyty muualle, tai hautarakennetta ei koskaan ole käytetty. On tietenkin myös mahdollista, että haudalla on vain symbolinen funktio. Tällöin siihen suoritettu hautaus on symbolinen, eikä välttämättä arkeologisesti todettavissa.

Rakenne 1 näytti siltä, että se olisi tehty sisältämään jotakin. Tähän viittasivat sitä rajaavien kallionseinämien varaan tuetut punaiset hiekkakivivilaatat, jotka vaikuttivat "vuoraavan" rakenteen sisäosan. Rakennetta kattavat punaiset hiekkakivivilaatat olivat kaivaustilanteessa sellaisessa asennossa, että ne yhtä hyvin saattoi tulkita alkuperäisillä paikoillaan säilyneiksi, kuin mahdollisesta korkeammasta kateladelmasta romahtaneiksi.

Rakenteiden 1-5 itäpuolelle on suoritettu useampia polttohautauksia. Rakenne 7 on hauta, johon kuuluu pitkänomainen keskuskivi, sekä sen kohdalle ja ympäristöön kasattu kiveys, jossa suurimmat kivet ovat rakenteen pohjalla. Pitkänomaisen kiven itäpuolelle on kätkeyty rikas esineistö, joka lienee tulkittavissa rakenteen primaarihaudan esineistöksi. Myöhemmin on rakenteen keskuksen länsi- ja eteläpuolelle luultavasti suoritettu erilliset hautaukset, joihin kuuluu alueelta tavatut esineet ja niiden katkelmat, sekä osa poltetusta luusta. Hautauksia tehtäessä on myös kiveystä lisätty.

Rakenne 8 muistuttaa pääpiirteiltään rakennetta 7, mutta on toteutukseltaan jälkimmäistä selvempi. Siinä on pitkänomainen keskuskivi, pohjalla kookkaista kivistä koostuva kiveys ja päällä pienempää kiveystä. Kaikki esineet ja niiden katkelmat löytyivät erillään keskuskiven eri puolilta. Rakenteeseen on suoritettu ainakin yksi hautaus.

Rakenteiden 7 ja 8 keskuskiviä ehdotettiin kaivauksen alkuvaiheessa pystyssä olleiksi bautakiviksi, mutta tämä hypoteesi jouduttiin tutkimuksen edistyessä hylkäämään. Osoittautui, että mikäli kivet ovat olleet pystyasennossa hautausrituaalin jossakin vaiheessa, on niiden kaataminen tapahtunut ennen rakenteen muun kiveyksen viimeistelyä. Molemmat kivet olivat osittain muun kiveyksen peitossa ja rakenteen 8 keskuskivi oli selvästi asetettu suoraan kivikautisen kulttuurikerroksen päälle. Onkin todennäköistä, että pitkänomaisten keskuskivien valitsemiseen on vaikuttanut jokin muu ominaisuus kuin mahdollisuus asettaa ne pystyyn. Tämän ominaisuuden on täytynyt olla suunnan ilmaisemisen mahdollisuus.

On silmiinpistävää, että molemmat keskuskivet ovat samassa pituussuunnassa kuin kalmiston lounaisosan kivirivit, eli sijoittuvat linjalle pohjoisluode-eteläkaakko. On erittäin todennäköistä, että kalmiston lounaisosan kivirivien suuntaa eivät ohjaa pelkästään kallionhalkeamien suunta alueella, ja että rakenteiden 7 ja 8 keskuskivien samansuuntaisuus ei ole pelkkä sattuma.

Kaivauksen perusteella ei ollut mahdollista hylätä ajatus siitä, että keskuskivirakenteet ovat alunperin yksilöhautoja. On kuitenkin yhtä mahdollista, että niiden luonne on kollektiivisempi. Tämän tulkinnan mukaan niitä voisi pitää tietyn ryhmän hautapaikan merkkeinä. Tätä tulkintaa vastaan saattaa puhua se, että rakenne 7:n länsipuolelle myöhemmin oletettavasti suoritetun hautauksen kiveyksessä oli yksi suuri kivi, joka voitaisiin tulkita sen haudan keskuskiveksi (tasokartta 2; kuva 51, valokuvaliite 5).

Hautausalueproblematiikkaan ja kollektiivisuuteen saattaa liittyä myös punainen hiekkakivirakenne 6, joka ei ole tulkittavissa haudaksi. Rakenne vaikutti muodostavan itä-länsi-suunnassa kulkevan punaisen "muurin". Mikäli rakenne jatkuu kohti itää, voisi ajatella, että kyseessä on rakenne joka rajaa kalmiston tietyn osan. Rajatun alueen sisälle kuuluisi tällöin rakenne 7:n keskuskiven ympärille suoritetut hautaukset, sekä sen itäpuolelta mahdollisissa jatkotutkimuksissa esiintulevat hautaukset.

Edellä kuvattujen hautausten ja hautarakenteiden lisäksi kaivausalueelta löytyi vain yksi hautaesineistöksi tulkittavissa oleva keskittymä, nimittäin ruudusta 574/390 tavatut onsikirves, veitsi ja helmi. Tämän haudan kohdalla ei havaittu rakenteellisia yksityiskohtia eikä poltettua luuta.

Poltetun luun esiintyminen kaivausalueella vaatii pohdiskelua. Levinnältään luuesiintymät korreloivat hyvin tärkeimpien hauta-alueiden kanssa (karttaliite 10), mutta kokonaismäärältään luuta on aivan liian vähän vainajien vähimmäismäärää ajatellen. Ilmeisesti prosessissa, joka alkaa vainajan polttamisella ja loppuu arkeologiseen tutkimukseen, on ollut yksi tai useampi vaihe jossa luuta häviää.

Ensimmäinen mahdollinen vaihe on luiden kerääminen polttopaikalta ja kätkeminen kalmistokiveykseen. Hautausrituaaliin on saattanut liittyä ajatus siitä, että vain osa luista on asetettava kalmistokiveykseen. Toinen mahdollinen vaihe on vuosisatoja kestänyt fyysinen ja kemiallinen kulutus, jolle luut ovat olleet alttiina kalmistokiveyksessä. Näistä mahdollisuuksista ensimmäinen on arkeologinen ongelma, toinen lähinnä luonnontieteellinen. Spurilan kalmisto A:n tutkimuksissa itse ongelma todettiin, mutta sen ratkaisemista ei pystytty edesauttamaan.

Toinen löytöjoukko, jonka levinnällä olisi voinut ajatella olevan mielenkiintoa, on metallikuona. Levintä osoittaa kuitenkin, että sillä ei ole yhteyttä kalmiston rakenteisiin tai hautauksiin (karttaliite 11). Kuonan esiintyminen on ilmeisesti asetettava kalmistoa myöhemmän toiminnan yhteyteen. Tätä oletusta tukee löytöjen keskittyminen pääasiassa kalmiston pintakerrokseen, sekä koekuopista tehdyt havainnot.

MUINAISJÄÄNNÖKSEN ENNALLISTAMINEN

Koska kaivausalueen lounaisosassa paljastuneita rakenteita pidettiin erittäin kiinnostavina yksityiskohtina, haluttiin ne säilyttää näkyvissä vielä tutkimuksen päätyttyäkin. Suorakaiderakenteet jätettiin tästä syystä peittämättä; ainoastaan niiden pohjalle ja kivien välisiin koloihin lisättiin maata, jotta ne pysyisivät paikoillaan.

Kalmiston muun kiveyksen osalta kokeiltiin peittämistä, jossa turpeet hävitettiin kaivannon pohjalle ja alueen pinta muotoiltiin kalmistokiveystä vastaavaksi kaivauskarttoja hyväksikäyttäen. Rekonstruktio pyrittiin tekemään taso 2:n kiveystä muistuttavaksi, koska sen työvaiheen katsottiin parhaiten kuvaavan kiveyksen luonnetta. Ongelmaksi muodostui käytännössä se, että ennallistamisen jälkeiset sateet huuhtoivat maata kiveyksen pinnasta pois, jonka seurauksena pinnasta muodostui sorainen. Nähtäväksi jää, tuleeko paikalle muodostuva kasvillisuus poistamaan sen liian "kovan" vaikutelman, jonka kiveys kaivauksen jälkeisinä viikkoina antoi.

KOEKUOPAT

Koekuopista paljastuneiden kulttuurikerrosten kuvailemisen helpottamiseksi on ne tässä kertomuksessa jaettu ryhmiin ainoastaan syvyytensä perusteella. Vain stratigrafialtaan kiinnostavimmissa tapauksissa on kerrostumat kuvailtu sanallisesti. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska kulttuurikerroksien luonnetta paremmin kuvaa niistä löytyneet artefaktit, kuin esim. kerrostumien väri. Koekuopista löytyneiden tärkeimpien artefaktiryhmien levintää on pyritty havainnollistamaan karttaliitteissä 12-20.

Niissä tapauksissa, jolloin koordinaattipiste osui kalliioon, jätettiin koekuoppa kaivamatta. Tällaisia pisteitä olivat seuraavat:

560/430   560/440   570/460   570/470

Yhteistä useimmille koekuopille oli, että ruohoturve oli n. 10 cm:n paksuinen, mutta vain pienessä osassa koekuopista maa (hiekkä, hiesu tai savi) turpeen alla oli puhdasta. Tällaisia koekuoppia olivat:

530/410   510/440   500/470   500/480
580/420   500/450   580/470   500/490
590/420   590/460   590/470
570/430   600/460   600/470

Kulttuurikerrosta n. 10-20 cm:n syvyyteen oli koekuopissa:

520/410   540/420   580/440   510/460
550/410   550/420   590/440   530/460
570/410   490/430   600/440   550/460
590/410   600/430   540/450   560/460
600/410   490/440   590/450   510/480
490/420   500/440   600/450   510/490
500/420   530/440   500/460   520/490

Kulttuurikerrosta n. 20-40 cm:n syvyyteen oli koekuopissa:

500/410	520/420	540/440	580/450
510/410	570/420	570/440	540/460
540/410	500/430	510/450	580/460
580/410	580/430	530/450	530/470
510/420	520/440	570/450	

Kulttuurikerrosta n. 40-60 cm:n syvyyteen oli koekuopissa:

490/400	590/430	510/470	530/490
530/420	520/460	530/480	540/490

Koekuopissa, joissa kulttuurikerros oli paksu, ei pystytty havaitsemaan minkäänlaista selvää stratigrafiaa, jonka perusteella kerrostumia olisi voitu ajoittaa. Usein iskoksia, rautakautista keramiikkaa ja tiiltä löytyi samasta homogeniselta vaikuttavasta kerrostumasta. Tosin on myönnettävä, että iskoksilla oli taipumus tulla esiin syvemmältä kuin esimerkiksi tiili. Ilmeisesti homogenisilta vaikuttavissa kerrostumissakin on olemassa stratifikaatiota, vaikka rajoja ei koekuoppien perusteella voinut nähdä.

Seuraavassa on kuvailtu ne koekuopat, joissa maavärien vaihtelu, kerrostumien luonne tai muut seikat olivat erityisen kiinnostavia.

- 600/390 Turpeen alla mustaa maata, jossa nyrkinkokoisia ja suurempia kiviä. Kuoppaa kaivettiin ainoastaan n. 20 cm:n syvyyteen, koska se tulokittiin kalmisto A:n alueelle osuneeksi.
- 600/420 Turpeen alla ohut harmaa kerros, joka n. 30 cm:n syvyydessä muuttui puhtaammaksi, tummentuakseen taas syvemmällä. Noin 60 cm:n syvyydellä oli kiviä, joista yksi näytti tullen rapaannuttamalta. Tämän alla tumma maa vaihtui puhtaaseen saveen.
- 610/400 Pisteiden kohdalla havaittiin luonnottomalta vaikuttava kuopanne. Harmaata maata oli n. 20 cm:n syvyyteen, jossa oli muutamia kiviä sekä puhdasta maata (keltaista hiekkaa). Noin 30 cm:n syvyydellä oli n. 5 cm paksu musta kerros, jonka alla oli harmaa hiesukerros.
- 550/450 Harmaata maata n. 35 cm:n syvyyteen, sitten n. 25 cm puhdasta(?) hiekkaa ennen pohjaseveä. Löytyi mm. siimanpainon katkelma.
- 560/450 Harmaata maata n. 35 cm:n syvyyteen, sitten n. 10 cm punertavaksi värjäytynyttä hiekkaa ennen puhdasta hiekkakerrosta. Löytyi mm. hiotun kiviesineen katkelma.
- 510/430 Tummaa maata n. 20 cm:n syvyyteen. Maassa oli hieman hiiltä, poltettua luuta sekä rautakautista keramiikkaa.

- 520/430 Noin 20 cm:n syvyyteen tumma kerros, jossa runsaasti hiiltä. Löytyi mm. palaneen luun muru sekä rautakautista keramiikkaa.
- 530/430 Turpeen alla tiivistä kiveystä ja tummaa maata, jossa nokea ja hiiltä. Löytyi mm myöhäisrautakautista keramiikkaa, soljen neula, hopeisen hevosenkenkäsoljen nuppi, pronssista kaksoisketjua, pronssispiraalin katkelmia, helmiä sekä runsaasti poltettua luuta.
- 540/430 Tummaa maata, joka paikoin sisälsi nokea ja hiilihippuja n. 25 cm:n syvyyteen.
- 550/430 Turpeen alla kiveystä ja tummaa maata. Maassa oli myös nokea ja hiiltä. Löytyi mm rautakautista keramiikkaa sekä poltetun luun pala.
- 550/440 Turpeen alla runsaasti kiviä sisältävää tummaa maata, josta löytyi kaksi palaa poltettua luuta. Kuoppaa kaivettiin vain n. 25 cm.
- 540/470 Kuoppaa kaivettiin n. 40 cm. Maa oli tummaa ja siinä oli tiivis kivipakkaus. Kiveyksessä oli punaisia hiekkakivilaattoja useassa kerroksessa päällekkäin. Pintaosista löytyi tiiltä ja muuta historiallisen asutuksen jätettä, mutta kivien lomasta vain muutama muru rautakautista keramiikkaa.
- 550/470 Turpeen alla oli tummaa maata n. 50 cm:n syvyyteen, missä alkoi puhdas hiesu. Noin 20 cm:n syvyydessä oli punainen hiekkakivilaatta. Laatan yläpuolisessa maassa oli runsaasti tiiltä, mutta sen alapuolella olleessa tummassa kerrostumassa ei havaittu löytöjä.
- 560/470 Turpeessa sekä siihen liittyvässä n. 20 cm maanpinnasta ulottuvassa tummanharmaassa kerrostumassa oli runsaasti tiiltä. Kerrostuman pohjaosassa oli muutama punainen hiekkakivilaatta. Niiden alla oli ohut puhtaan hiekan kerros, jossa myös oli tiilenpaloja. Tämän alla oli mustan maan kerros, joka osoittautui löydöttömäksi. Noin 50 cm:n syvyydellä alkoi puhdas hiekka ja hiesu.
- 520/450 Piste osui luonnottomalta näyttävän terrassin eteläosaan. Harmaata maata oli paikalla n. 40 cm:n syvyyteen. Massa oli kookkaita kiviä.
- 520/470 Piste osui luonnottomalta näyttävän kumpareen eteläreunaan. Turpeen alla tummaa maata, joka n. 30 cm:n syvyydellä päättyi suureen kiveen tai kallioon.
- 520/480 Turpeen alla tumma kerrostuma, joka n. 20 cm:n syvyydellä päättyi puhtaaseen hiesuun. Löytyi mm. 1500-luvulle ajoittuneva raha.
- 540/480 Turpeen alla puhdasta hiekkaa n. 20 cm:n syvyyteen. Tämän alla tumma kerrostuma, joka n. 60 cm:n syvyydellä vaihtui puhtaaksi hiekkaksi.

YHTEENVETO JA TULKINTOJA (KOEKUOPAT)

Koekuopin tutkitulla alueella (karttaliite 2) havaittiin jälkiä kolmen eri vaiheen asutuksesta; myöhäiskampakeräämisestä, rautakautisesta ja historiallisen ajan asutuksesta. Kamapakeraamiset ja historiallisen ajan jäljet olivat peräisin paikalla sijainneista asuinpaikoista; havaitut rautakautiset jäännökset olivat puolestaan kalmistoja.

Näiden vaiheiden aikana syntyneet kerrostumat eivät koekuoppien perusteella olleet selvästi erotettavissa. Onkin monin paikoin oikeutettua puhua yhdestä kulttuurikerroksesta, joka on syntynyt eriaikaisten toimintojen vaikutuksesta. Parhaimman kuvan koekuopitetun alueen eriaisten kulttuurikerrosten sijoittumisesta antavat löytökartat (karttaliitteet 12-20).

Myöhäiskampakeräämisena aikana nykyinen peltoalueesta koHoava kallioinen mäki on muodostanut pienen niemen kärjen. Tämän niemen laelle sekä sen itäpuoliseen rinteeseen on muodostunut asuinpaikkakerrostuma, joka vaikutti olevan vahvimmillaan kalmisto A:n kohdalla. Jälkiä kivikautisesta asutuksesta on tosin myös koekuopista, mutta yhtä tummaa kulttuurikerrosta kuin kalmiston alla sijaitsevaa niissä ei havaittu (vrt. karttaliitteet 12-14).

Rautakaudella saman mäen laelle on rakennettu roomalaisaikaan ajoittuva kalmisto A. Koekuopasta 530/430 löytyneet esineet osoittavat, että hautaamista on 1000-luvulla jatkettu rinteän alemmassa osassa. Tämän kalmiston laajuudesta on koekuopituksesta huolimatta vaikea tehdä päätelmiä, mutta on oletettava että linjoilla 420-440 havaitut kiveykset, rautakautinen keramiikka ja poltettu luu saattavat kuulua samaan kalmistokokonaisuuteen. Todettu hautaus (koekuoppa 530/430) on nimetty kalmistoksi B.

Koekuopista 540-560/470 havaittiin yllättäen samanlaisia punaisia hiekkakiviä kuin kalmistossa A. Kaikkiin mainittuihin koekuoppiin liittyi myös tumma kerrostuma, joka vaikutti sijoittuvan tiiltä sisältävien kerrostumien alapuolelle. Koekuopassa 540/470 tummaan kerrostumaan liittyi myös tiivistä kiveystä. Vaikka koekuopista ei löytenyt muuta rautakautteen viittaavaa kuin pari keramiikan murua, tuntui kuitenkin siltä, että paikalla olisi kalmisto. Mikäli tämä intuitio pitäisi paikkansa, olisi hiekkakivien käytön ja horisontaalistratigrafian perusteella houkuttelevaa pitää kalmistoa nuorempana kuin kalmisto A sekä vanhempana kuin kalmisto B.

Koetutkimusalueella ei havaittu merkkejä rautakautisesta asuinpaikasta. Mikäli paikalla on sellainen ollut, ovat jäljet siitä niin pienialaisia tai muutoin vähäisiä, että niitä ei koekuoppien perusteella voitu havaita tai tunnistaa.

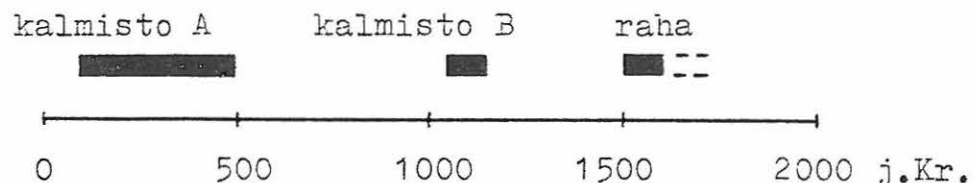
Historiallisen asutuksen jäljet olivat koetutkimusalueella hyvin voimakkaita. Tämä johtuu siitä, että Spurilan kylä vielä 1700-luvulla on sijainnut tutkitulla mäellä. Parhaiten asutuksen painopistealueet tulevat ilmi vertailemalla palaneen saven ja palamattoman luun levintäkartoja (karttaliitteet 19 ja 18).

Palaneeksi saveksi on luettu sekä kalmisto B:n kohdalta löytynyt palanut savi että kaikentapainen tiili. Vertailemalla palneen saven levintäkarttaa palamattoman luun karttaan sekä kalmistohavainnoista tehtyihin karttoihin (poltettu luo ja rautakautinen keramiikka; karttaliitteet 16 ja 15) pystyy kuitenkin eliminoimaan kalmiston löytöjen vaikutuksen.

Kylän talot vaikuttavat yhtä poikkeusta lukuunottamatta sijainneen alarinteessä, jonne mäen yli kulkenut vanha tie on johtanut. Selkeimmät asutuksen jäljet ovat tutkimusalueen kaakkoisosassa, missä sekä palanut savi että palamaton luo muodostavat keskittymiä. Muita palaneen saven keskittymiä on tutkimusalueen lounaisosassa (kalmisto B:n löytöjen lisäksi), sekä pisteiden 580-590/430 kohdalla. Olisi houkuttelevaa nähdä tutkimusalueen pohjoisosassa (ja vanhoissa kartoissa) näkyvä vanha tie Spurilan kylän tärkeimpänä raittina. Tällöin tie kulki karttaliitteissä hahmotellun pätjän jälkeen tutkimusalueen kaakkoisosan suurten tiili- ja luukeskittymien välistä nykyiselle peltoalueelle. Raittia olisi mahdollisesti reunustanut rakennukset pisteiden 580/430, 530/440, 510/470 ja 530/480 kohdilla. Kauimpana varsinaisesta asuinalueesta havaittu tiilikeskittymä (pisteiden 580-590/430 kohdalla) saattaisi kuulua pajan jäännöksiin, koska samalla paikalla todettiin metallikuonaa (vrt. karttaliite 20).

Spurilassa vuonna 1984 tutkitun mäen kivikautinen asutus on muodostunut paikalle aivan muista syistä kuin myöhempi rautakautinen ja historiallisen ajan asutus. Vasta elinkeinorekenteen muutos yhdessä luonnonympäristön muutoksen kanssa tekivät Spurilan alueen uudelleen asutukselle suotuisaksi. Tuntuu siis luonnolliselta, että rautakaudella muodostuvalla asutuksella ja aikaisemmalla asutuksella ei ole mitään yhteyttä. Sensijaan siirtyminen rautakaudesta historialliseen aikaan ei ainakaan elinkeinorakennetta ja alueen ympäristön muutoksia ajatellen ole voinut olla kovin mullistava. Spurilan historiallisen ajan asutus on täten oletettavasti suora jatko alueen rautakautiselle asutukselle.

Alla nähtävässä ajoituskaaviossa vuoden 1984 tutkimuksissa tehdyt havainnot on alustavasti esitetty. Asutusjatkuvuutta ajatellen havainnot eivät ole kovin merkittäviä, koska alueen aikaisempien tutkimuksien ja irtolöytöjen perusteella saadut ajoitukset ovat olennaisilta osiltaan samat.

Silmiinpistävimät puutteet Spurilan koko aluetta ajatellen ovat merovinkiajan ja keskiajan löytöjen puuttuminen. Syynä näihin ajoituskatkoihin lienee tutkittujen alueiden vähäisyys suhteessa alueelta tunnettujen muinaisjäännösten lukumäärään ja laajuuteen. Kun Spurilan tutkimuksia kesänä 1985 jatketaan tuleekin huomattavin ongelma kaivauspaikan valinnassa olemaan ristiriita yksittäisen muinaisjäännöksen ja koko alueen kiinnostavuuden välillä.

PINTAPOIMINTALÖYDÖT PELLOSTA

Spurilan peltoalueilla kävellessä tehtiin muutamia löytöjä (TYA 244:601-605), jotka on merkitty karttaliitteeseen 21. Löytöpaikoista 1-2 löytyi pienet palat rautakaudentyypistä keramiikkaa, ja löytöpaikasta 3 pieni saviesineen katkelma (luultavasti savihyrrän) sekä kiekkomaiseksi työstetty kivi. Näiden lisäksi löytyi kohdasta 4 kivikautinen harmaasta piistä valmistettu kaavin. (karttaliite 21)

Turussa 25.04.1985

Jukka Luoto

fil.tri.
valvoja

Henrik Asplund

hum.kand.
kenttätöiden johtaja

PAIMIO, SPURILA 1984

KALMISTOALUEEN KASVILLISUUS

Kalmistoalueen kasvillisuuden kuvaamiseksi suoritettiin lajinkartoitus kolmesta 2 x 2 m:n ruudusta. Ruudut valittiin siten, että edustetuiksi tulivat sekä karun kalliopinnan kasvit että heinikon lajit. Kasvien tunnistamisen suoritti Marianne Englund.

Paikalla kasvavat lajit olivat ruuduittain seuraavat:

- Ruutu 594/404   Taraxacum Officinale (rikkavoikukka)
 Achillea Millefolium (siänkärsämö)
 Ranunculus Polyanthemos (aholeinikki)
 Veronica Chamaedrys (nurmitähdyke)
 Alopecurus Geniculatus (polvipuntarpää)
 Avenula Pubescens (mäkikaura)
- Ruutu 592/390   Vicia Cracca (hiirenvirna)
 Galium Boreale (ahomatara)
 Ranunculus Polyanthemos (aholeinikki)
 Veronica Chamaedrys (nurmitähdyke)
 Rumex Acetosella (ahosuolaheinä)
 Festuca Ovina (lampaannata)
 Alopecurus Pratensis (nurmipuntarpää)
 Avenula Pubescens (mäkikaura)
 sekä alueella harvinaisena
 Vaccinum Myrtillus (puolukka)
- Ruutu 558/400   Lychnis Viscaria (mäkitervakko)
 Sedum Annuum (kesämaksaruoho)
 Viola Tricolor (keto-orvokki)
 Campanula Rotundifolia (kissankello)
 Rumex Acetosella (ahosuolaheinä)
 Hieracium Pilosella (huopakeltamo)
 Achillea Millefolium (siänkärsämö)

PAIMIO, SPURILA 1984

PALEOETNOBOTANISET NÄYTTEET

Paleoetnobotanisia näytteitä otettiin yhteensä 26 kappaletta. Näytteiden otosta ja niiden seulomisesta vastasi Irene Routio. Tarkoituksena oli ottaa näytteitä sekoittumattomista ja mahdollisen tarkasti ajoitettavista kalmistokerrostumista.

Historiallisen ajan kulttuurikerroksia ei kalmistokerrokseen ollut mainittavimmin sekoittunut. Rautakautisen kerrostuman ohuus ja tästä seurannut pieni näytteenottosyvyys täytyy kuitenkin ottaa huomioon näytteiden mahdollista sekoittumista arvioitaessa.

Kalmistokerroksen alta paljastui kivikautinen kulttuurikerros, joka oli väriltään hyvin tumma. Koska kerrosta ensin luultiin kalmistoon kuuluvaksi nokimaakerrokseksi, on useat kalmiston näytteistä otettu tästä kivikautisesta kerrostumasta. Muutamat näytteet otettiin kaivauksen loppuvaiheessa kivikautisesta kerroksesta tarkoituksella.

Näytteitä otettiin seuraavasti:

näyte	ruutu	x	y	z	litraa(n.)
1	574/396				2
2	574/396	070+-20	040+-10	231+-2	2
3	564/396	180+-15	160+-15	226+-3	3
4	566/400	080+-20	040+-10	244+-3	4
5	568/400	042+-20	185+-15	234+-5	4
6	564/398	150+-30	090+-30	222+-3	3
7	564/398	145+-20	165+-20	240+-3	8
8	570/394	175+-25	175+-25	220+-3	8
9	566/398	100+-20	060+-20	220+-3	4
10	570/396	130+-30	125+-10	223+-3	8
11	572/400	158+-10	120+-10	204+-5	8
12	572/396	142+-38	183+-40	246+-5	8
13	572/396	055+-30	069+-30	238+-5	20
14	574/396	110+-20	070+-20	255+-10	20
15	564/400	150+-10	065+-15	307+-5	10
16	568/400	050+-30	160+-20	285+-10	10
17	574/392	138+-10	115+-10	262+-5	10
18	572/398	036+-15	025+-20	249+-15	10
19	570/398	200+-20	140+-20	244+-5	8
20	568/398	160+-60	067+-40	241+-5	8
21		027+-10	026+-10	239+-15	8
22	570/390	065+-25	070+-30	277+-10	20
23	570/398	150+-25	150+-15	255+-10	8
24	574/396	039+-20	050+-20	245+-20	8
25	570/396	095+-15	015+-15	229+-25	8
26	574/390	063+-15	037+-10	255+-20	8

PAIMIO, SPURILA 1984

FOSFAATTINÄYTTEET

Spurilan alueelta otettiin vuonna 1983 fosfaattinäytesarja. Osoittautui, että suurimmat anomaliat yhtä poikkeusta lukuunottamatta osuivat rautakautisten kalmistojen yhteyteen. Koska ei ollut selvyyttä siitä, mikä kalmistoissa nostaa pitoisuuksia, päätettiin vuonna 1984 kaivetusta kalmistosta ottaa tiheä fosfaattinäytesarja tämän seikan tutkimista varten.

Näytteitä otettiin kalmistoalueen tasoista 1-3 yhden metrin välein. Tarkoituksena oli analysoida näytteitä mahdollisimman laajalta alueelta ja tutkia suurten pitoisuuksien korrelaatiota esimerkiksi hautarakenteiden tai poltetun luun levinnän kanssa. Koska kalmisto kaivauksessa osoittautui sijaitsevan kivikautisen asuinpaikkakerrostuman päällä, on kuitenkin erittäin epävarmaa kuvastavatko näytteiden korkeat pitoisuudet aina rautakaudella muodostunutta fosforilisää. On pakko todeta, että ainakin kalmiston keski- ja pohjoisosien näytteet (missä stratigrafia oli epäselvin) sekä kaikki syvimmästä tasta otetut näytteet ovat e.m. tutkimustarkoitukseen sopimattomia.

Kaivauksen aikana kävi ilmi, että ruumishautausta erään rakenteen sisään (rakenne 5) on pidettävä mahdollisena. Koska ruumishaudaus saattaa olla kemiallisesti todettavissa, on otettuja maanäytteitä mahdollista käyttää selvitetessä hautauksen laatua.

Tutkimus voisi koostua esimerkiksi fosfaatti- ja kalsiumanalyyseistä sekä silikaattimassahäviön mittaamisesta. Vaikka kivikautinen kulttuurikerros kaivausalueen lounaisosassa oli keskittynyt vain kallionhalkeamiin, on tuloksia arvioitaessa otettava huomioon myös tämän kerrostuman mahdollinen vaikutus.

Fosfaattinäytteitä otettiin myös kaivausalueen leikkauksista sekä muutamista yksityiskohdista. Leikkauksesta otettujen näytteiden pitoisuuserot kuvastanevat eroja kivikautisen asuinpaikkakerrostuman ja rautakautisen kalmistokerrostuman välillä.

Myös jokaisesta koekuopasta otettiin fosfaattinäyte. Näyte otettiin n. 30-40 cm maanpinnan alapuolelta jos paikalla ei näkynyt kulttuurikerrosta, mutta selvien kerrostumien ollessa kyseessä otettiin näytteet suoraan kerrostumista. Vaikka useista kerrostumista löytyi sekä kivikautista että myöhempää aineistoa, ei pystytty erottamaan selvää stratifikaatiota ainoassakaan pisteessä. Mikäli tällainen homogeniselta vaikuttava kerrostuma oli syvä, otettiin siitä näytteitä eri syvyyksiltä.

AJOITUSTILAUS

Näytteen antaja: fil.tri. Jukka Luoto

- laitos: Turun yliopiston arkeologian osasto

- osoite ja puh.: Henrikinkatu 2 20500 TURKU puh: 921/645 253

Näytteen ottaja ja ottopäivämäärä: Henrik Asplund heinäkuu 1984

Näytteen nimi: TYA 244:623

Näytteen laatu ja määrä: puuhiiltä n. 30 g

- vesipitoisuus(%):

- hehkutushäviö(%):

Näytteen löytöpaikka: Paimion kunnan Spurilan kylä, kalmisto A

- leveys- ja pituusaste: 60° 27' 52" / 22° 41' 58"

- syvyys: n. 35 cm maanpinnasta

- korkeus mpy.: n. 34 m mpy.

Näytteenottotapa: kaivettu puhtaalla lastalla käsin näytteeseen koskematta

Mitä kysymyksiä ajoituksella on tarkoitus selvittää?

Spurilan kalmisto A:n varhaisimman hautarakenteen ikä.

Näytteen oletettu ikä: 100 +- 50 j.Kr.

- perustelut ikäarviolle:

kalmiston esineajoitukset

Onko lisää näyttemateriaalia saatavissa? ei

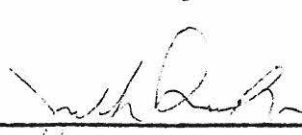
Onko näytteestä mahdollisesti käyttämättä jäänyt osa palautettava? kyllä

Huomautuksia:

Ajoitustulokseen saattaa vaikuttaa kalmiston yhteydessä sijaitseva myöhäiskampakeraaminen kulttuurikerros.

Liitteet: -

Päiväys ja allekirjoitus: Turussa 04.04.1985

Jukka Luoto

PAIMIO, SPURILA 1984

VALOKUVALUETTELO

1. Kaivausalueen kohdalla kasvavaa heinikkoa kuvattu lounaasta.
2. Löydöt 3 ja 4 in situ, kuvattu lounaasta.
- 3-13. Taso 1. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä.
14. Yleiskuva kaivausalueesta ja sen ympäristöstä. Kuvattu valokuvaustikkailta koillisesta.
15. Löytö 8 in situ, kuvattu pohjoisesta.
16. Rakenne pisteen 566/398 ympärillä. Kuvattu luoteesta.
17. Löytö 8 in situ, kuvattu lännestä.
18. Löytö 18 in situ, kuvattu lounaasta.
19. Löytö 25 in situ, kuvattu ylhäältä (lounaasta).
20. Löytö 38 in situ, kuvattu ylhäältä (etelästä).
21. Uhrikuoppia ruudussa 570/400, kuvattu lännestä.
22. Laattakivirakenne kaivausalueen lounaisosassa. Kuvattu idästä.
23. Löytö 66 in situ, kuvattu länsi-luoteesta.
24. Löytö 69 in situ, kuvattu pohjois-koillisesta.
25. Löytö 69 in situ, kuvattu ylhäältä (etelästä).
26. Löytö 69 in situ, kuvattu ylhäältä (etelästä).
27. Löytö 69 in situ (yksityiskohta), kuvattu etelä-lounaasta.
28. Löytö 69 in situ, kuvattu pohjois-koillisesta.
29. Löytö 68 in situ, kuvattu lounaasta.
30. Löytö 67 in situ, kuvattu lounaasta.
31. Löytö 63 in situ, kuvattu idästä.
32. Palamatonta luuta ruudussa 572/394, kuvattu lännestä.
33. Palamatonta luuta ruudussa 572/394, kuvattu lännestä.
34. Liiduttuja uhrikuoppia ruudussa 570/400, kuvattu lännestä.
35. Uhrikuopat ruudussa 570/400, kuvattu koillisesta (yleiskuva).
36. Rakenne pisteen 566/398 ympärillä tasossa 2. Kuvattu luoteesta.
37. Rakenne pisteen 566/398 ympärillä tasossa 2. Kuvattu luoteesta (laajakulmaobjektiivi).
- 38-50. Taso 2. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä.
51. Taso 2. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä (laajakulmaobjektiivi).
- 52-53. Taso 2. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä (laajakulmaobjektiivi). Kuvat vahingoittuneet kehityksessä.

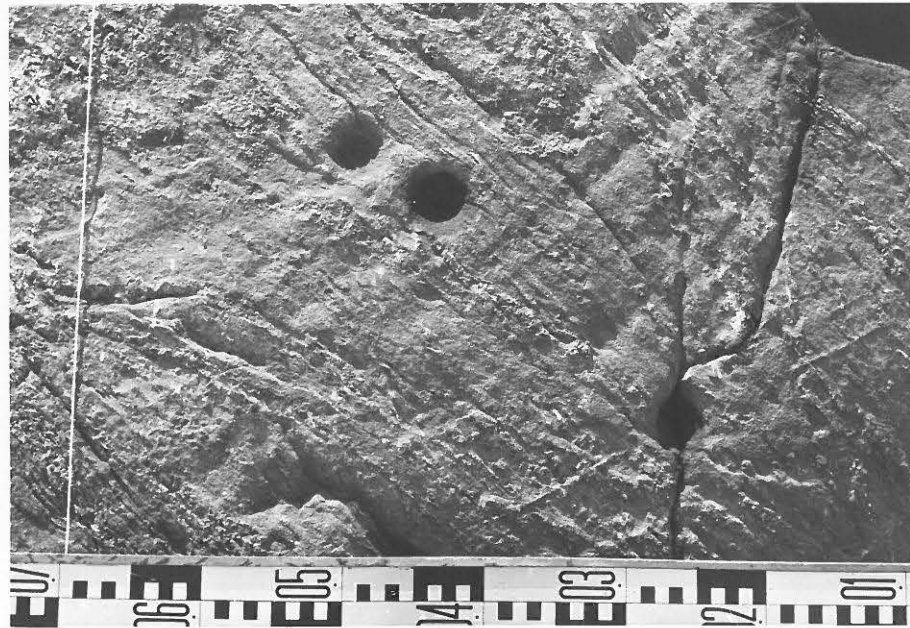

54. Taso 2. Kuvattu valokuvaustikkailta koillisesta (laajakulmaobjektiivivi).
55. Löytö 92 in situ, kuvattu ylhäältä (lounaasta).
56. Löytö 98 in situ, kuvattu ylhäältä (länsilounaasta) työvaiheessa I.
57. Löytö 96 in situ, kuvattu ylhäältä (länsiluoteesta).
58. Löytö 97 in situ, kuvattu ylhäältä (lounaasta).
59. Löytö 98 in situ, kuvattu ylhäältä (länsilounaasta) työvaiheessa II.
60. Löytö 98 in situ, kuvattu ylhäältä (länsilounaasta) työvaiheessa III.
61. Kivikautista kulttuurikerrosta ruudussa 572/390. Kuvattu koillisesta.
62. Kivikautista kulttuurikerrosta ruudussa 572/390. Kuvattu ylhäältä (lounaasta).
63. Löytö 107 in situ, kuvattu ylhäältä (etelästä).
64. Keramiikkakeskittymä ruudussa 574/392, kuvattu ylhäältä (etelästä).
65. Kaivausalueen eteläosan kivirakenteet tasossa 3. Kuvattu valokuvaustikkailta itä-koillisesta.
66. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu luoteesta.
- 67-68. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu pohjois-luoteesta.
69. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu koillisesta.
70. Löytö 109 in situ, kuvattu ylhäältä (luoteesta).
- 71-72. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu itä-koillisesta.
73. Laattakivirakenne kaivausalueen lounaisosassa, tasossa 3. Kuvattu itä-koillisesta.
74. Laattakivirakenne kaivausalueen lounaisosassa, tasossa 3. Kuvattu idästä.
75. Läntisempi suorakaiderakenne tasossa 3. Kuvattu pohjois-luoteesta.
76. Yksityiskohta itäisemmän suorakaiderakenteen itäseinämästä. Kuvattu itä-koillisesta.
77. Yksityiskohta itäisemmän suorakaiderakenteen itäseinämästä. Kuvattu lounaasta.
78. Itäisempi suorakaiderakenne tasossa 3. Kuvattu pohjoisluoteesta.
79. Suorakaiteiden välissä sijaitseva kivipakkaus tasossa 3. Kuvattu luoteesta.
80. Laattakivirakenne ruudussa 564/400, tasossa 3. Kuvattu lännestä.
- 81-96. Taso 3. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä.
97. Taso 3. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä (laajakulmaobjektiivivi).
- 98-99. Taso 3. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä (laajakulmaobjektiivivi).

100. Taso 3. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä (laajakulmaobjektiivillä).
101. Taso 3. Kuvattu valokuvaustikkailta koillisesta (laajakulmaobjektiivillä).
- 102-112. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu ylhäältä, valokuvaustikkailta (laajakulmaobjektiivillä).
113. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu valokuvaustikkailta pohjoisesta.
114. Läntisempi suorakaiderakenne tasossa 3. Kuvattu valokuvaustikkailta pohjois-luoteesta.
115. Suorakaiteiden välissä sijaitseva kivipakkaus tasossa 3. Kuvattu valokuvaustikkailta luoteesta.
116. Itäisempi suorakaiderakenne tasossa 3. Kuvattu valokuvaustikkailta pohjois-luoteesta.
117. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu valokuvaustikkailta pohjoisluoteesta.
118. Laattakivirakenne ruudussa 564/400. Kuvattu pohjoisesta.
119. Laattakivirakenne ruudussa 564/400. Kuvattu etelästä.
120. Musta kerrostuma kallionhalkeamassa ruudussa 568/398. Kuvattu pohjoisesta.
- 121-122. Kaivausalueen kaakkoisosaa pohjaan kaivettuna (taso 4). Kuvattu valokuvaustikkailta itä-koillisesta.
- 123-127. Kaivausalueen itäreunan leikkaus (eteläosa). Kuvattu lännestä.
128. Laattakivirakenne ruudussa 564/400 leikkauksessa. Kuvattu lännestä.
129. Kaivausalueen lounaisosan laattakivirakenne pohjaan kaivettuna. Kuvattu idästä.
- 130-131. Kaivausalueen itäreunan leikkaus (pohjoisosa). Kuvattu lännestä.
132. Löytö 112 in situ, kuvattu ylhäältä (itä-koillisesta).
133. Yksityiskohta kaivausalueen keskellä sijainneen kiven alla olleista maakerrostumista. Kuvattu itä-koillisesta.
- 134-137. Kaivausalueen pohjoisreunan leikkaus (itäosa). Kuvattu etelästä.
- 138-143. Kaivausalueen pohjoisreunan leikkaus (länsiosa). Kuvattu etelästä.

54. Taso 2. Kuvattu valokuvaustikkailta koillisesta (laajakulmaobjektiivi).

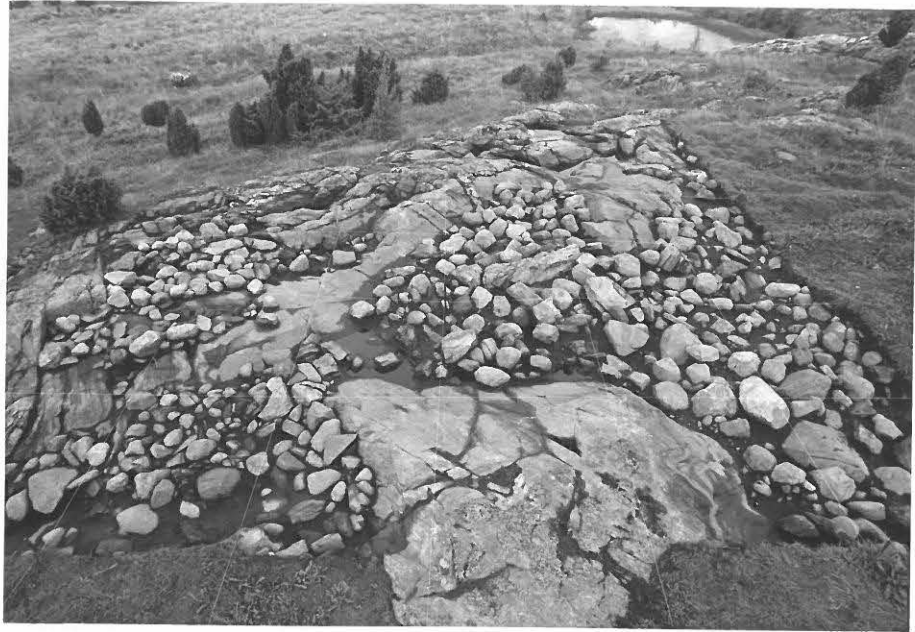
21. Uhrikuoppia ruudussa 570/400, kuvattu lännestä.

51. Taso 2. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä (laajakulmaobjektiivi).

47. Kaivausalueen lounaisosa tasossa 2. Kuvattu valokuvaustikkailta koillisesta.

97. Taso 3. Kuvattu valokuvaustikkailta idästä (laajakulmaobjektiivi).

65. Kaivausalueen lounaisosan kivirakenteet tasossa 3. Kuvattu valokuvaustikkailta koillisesta.

117. Suorakaiderakenteet tasossa 3. Kuvattu valokuvaus-
tikkailta pohjois-luoteesta.

77. Yksityiskohta itäisemmän suorakaiderakenteen itä-
seinämästä. Kuvattu lounaasta.

80. Laattakivirakenne ruudussa 564/400, tasossa 3.
Kuvattu lännestä.

128. Laattakivirakenne ruudussa 564/400, leikkauksessa.
Kuvattu lännestä.

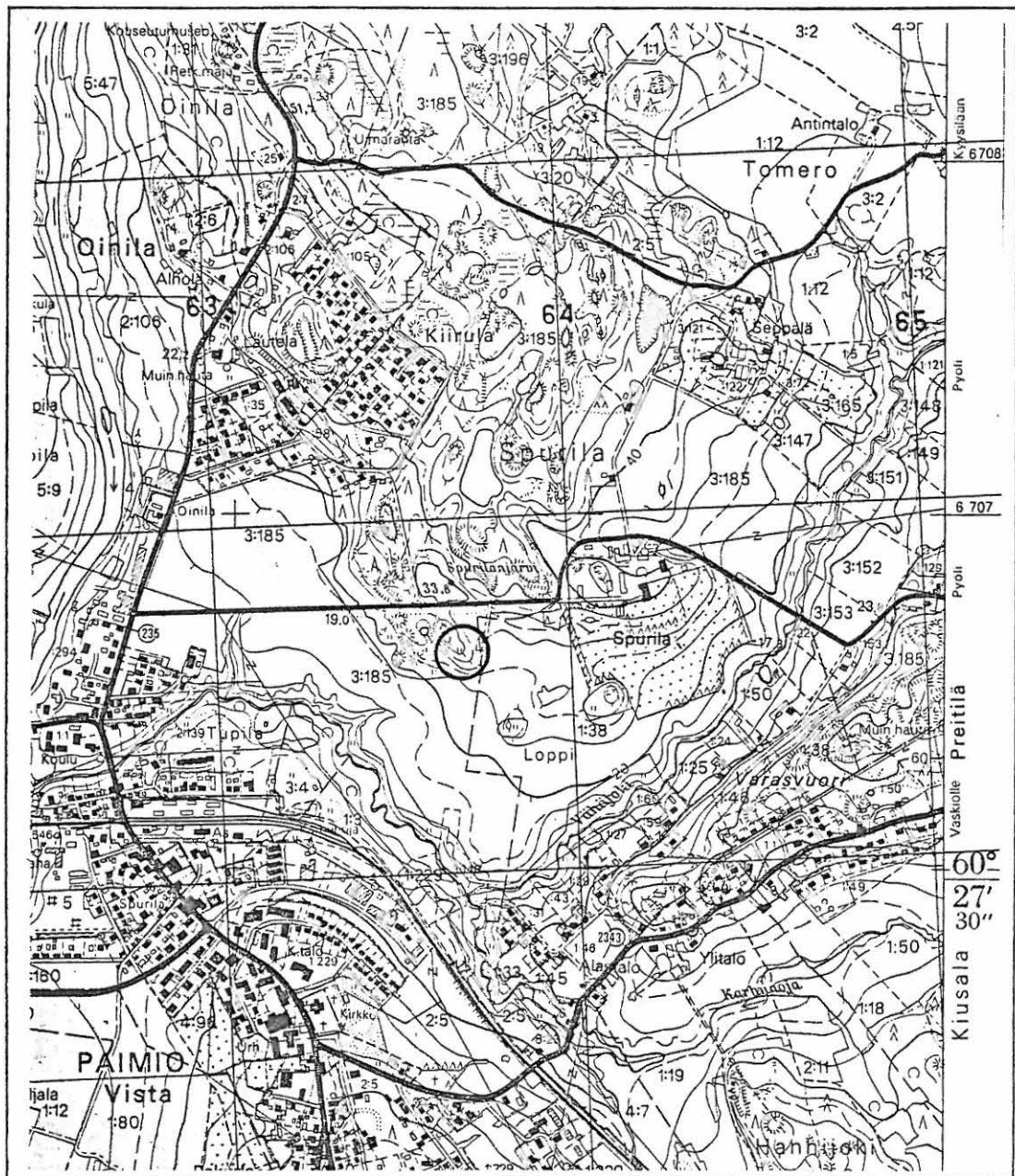

74. Laattakivirakenne kaivausalueen lounaisosassa, tassa 3. Kuvattu idästä.

61. Kivikautista kulttuurikerrosta ruudussa 572/390. Kuvattu koillisesta.

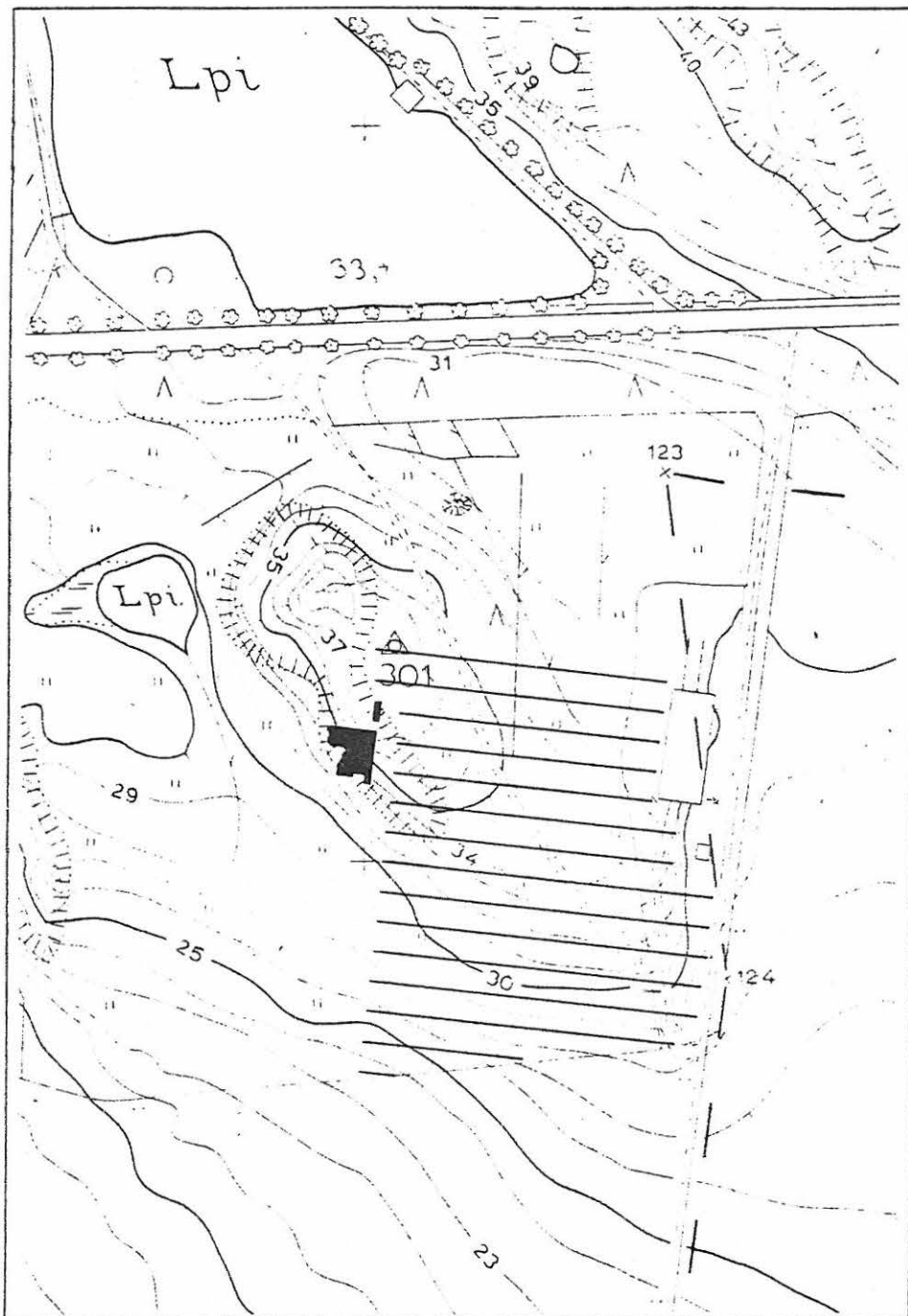

PAIMIO, SPURILA 1984

ote peruskartasta 2021 03

MK 1:20 000

tutkimusalue merkitty ympyrällä

PAIMIO, SPURILA 1984

ote pohjakartasta 2021 03 06/28-29

MK 1:2000

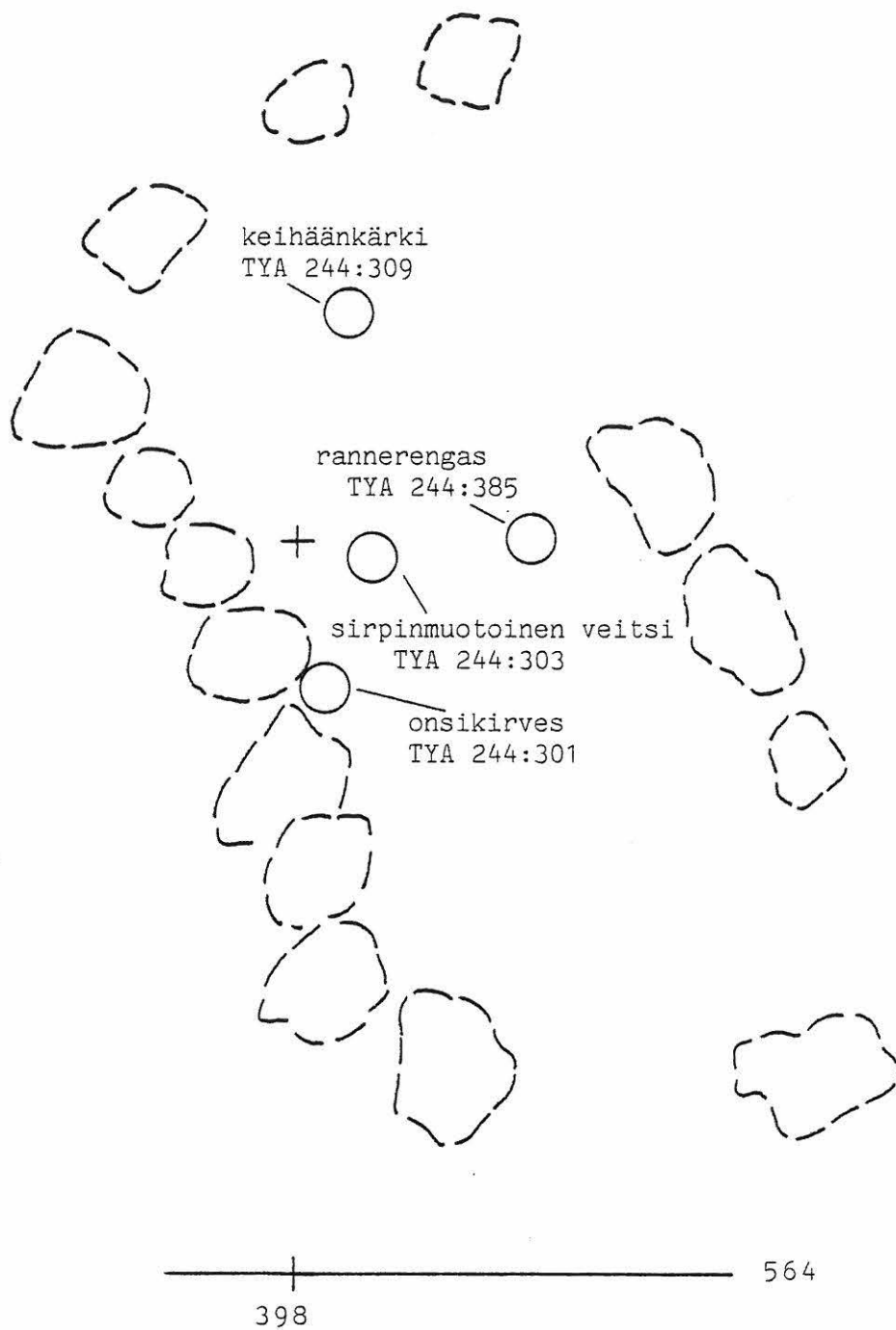
kaivausalue ja koekaista merkitty tummina;
koekuopitettu alue merkitty viivoituksella

PAIMIO, SPURILA 1984

Taso 3

kalmiston rakenteet merkitty tässä
kertomuksessa käytettävin numeroin

PAIMIO, SPURILA 1984

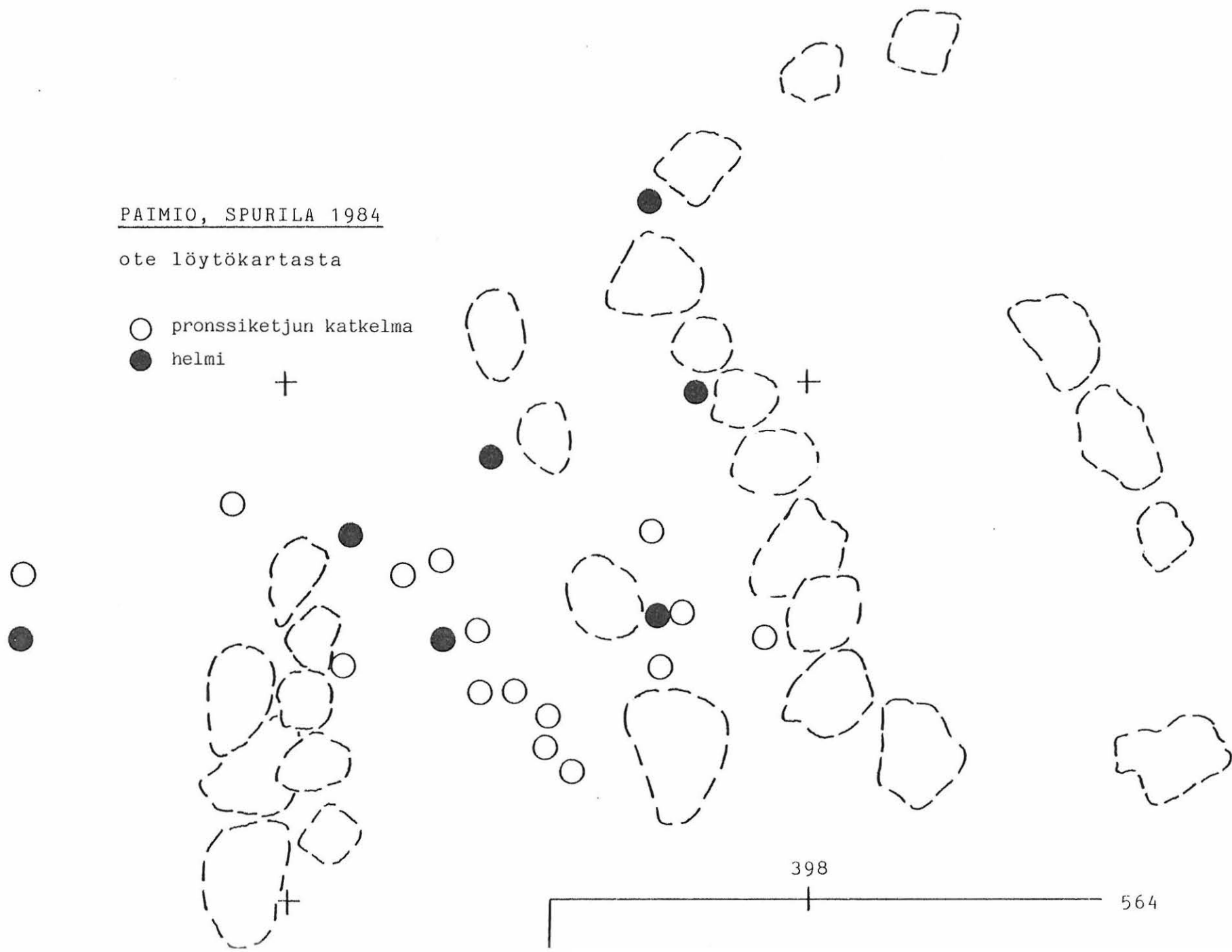
ote löytökartasta

PAIMIO, SPURILA 1984

ote löytökartasta

○ pronssiketjun katkelma

● helmi

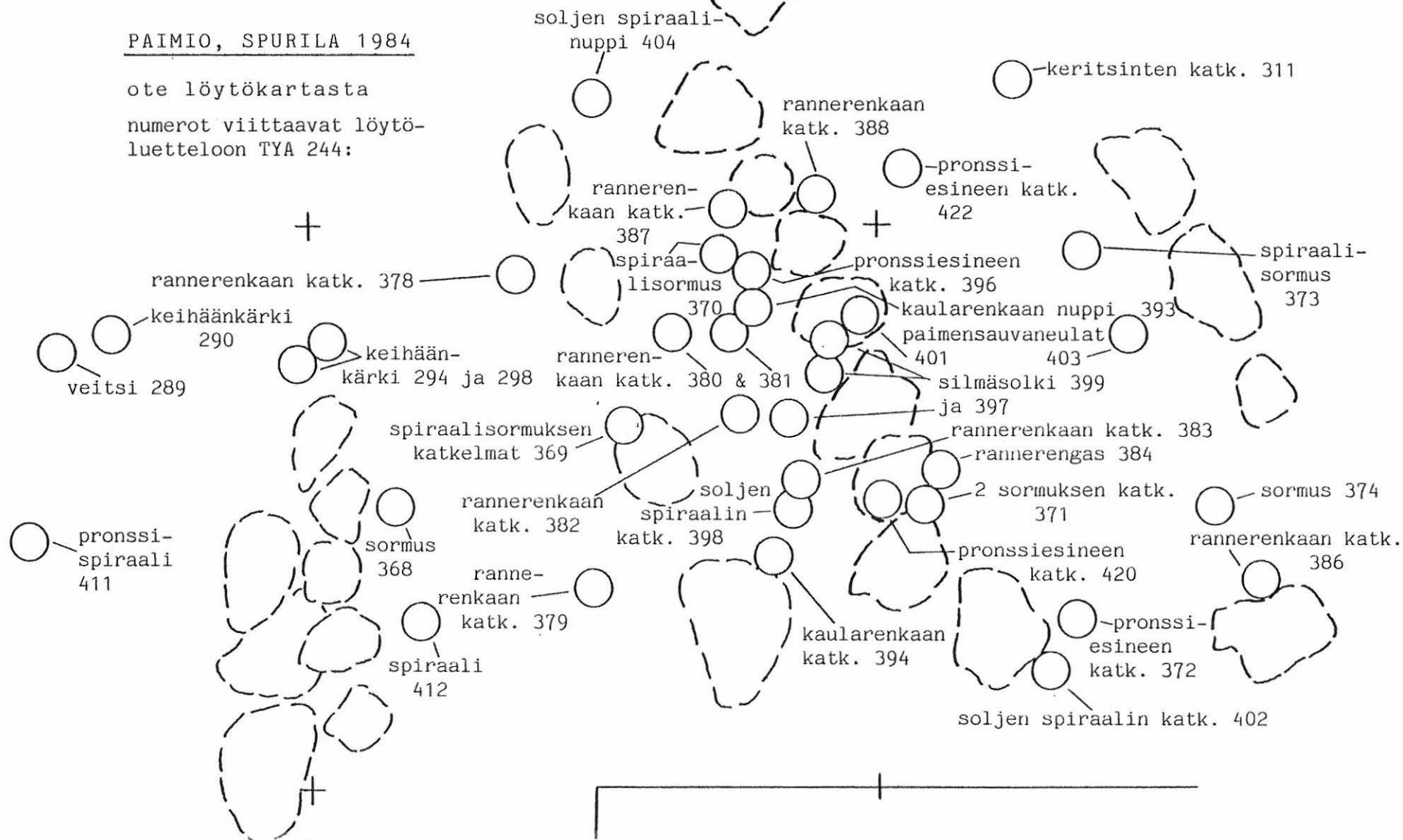

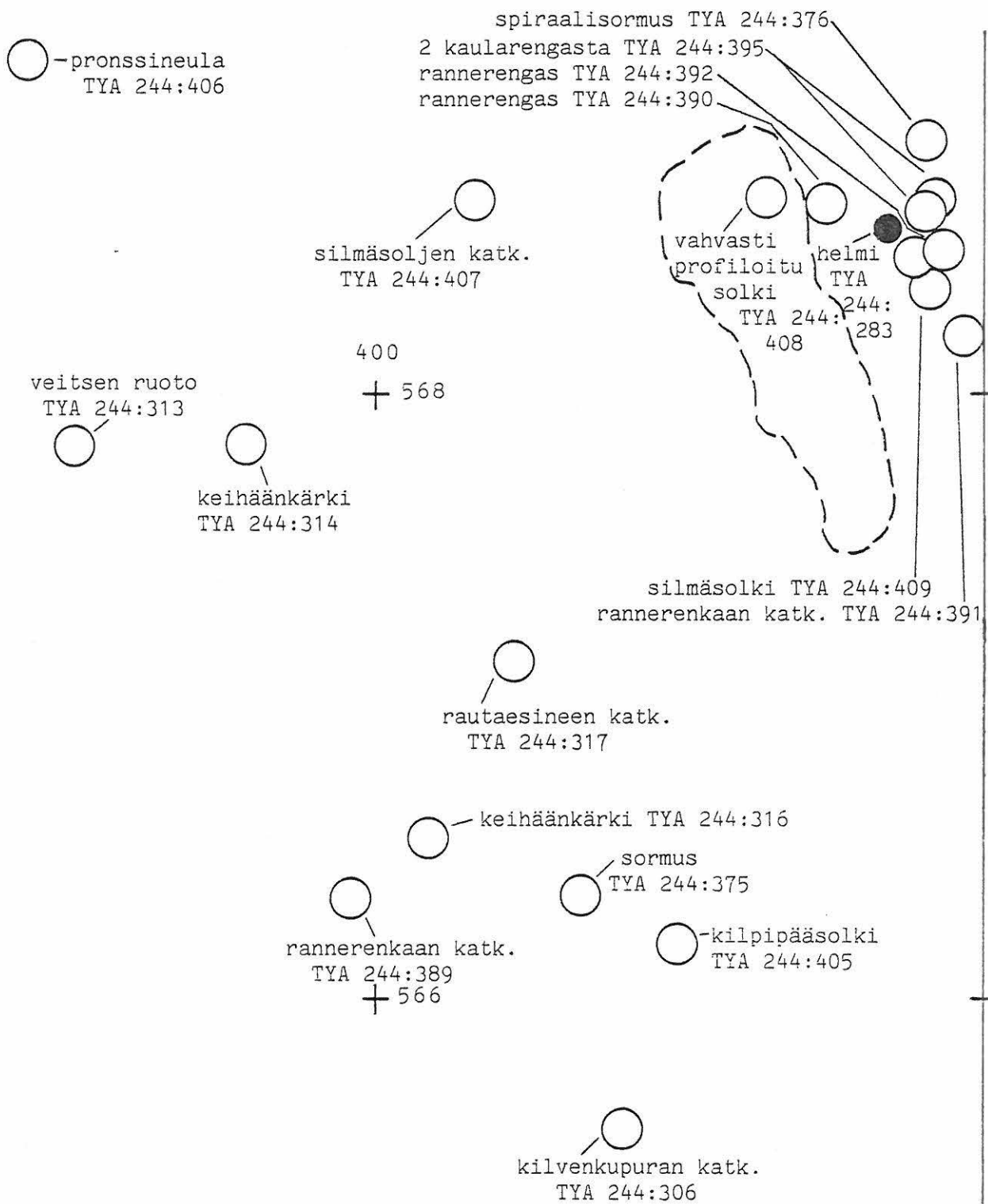
398

564

PAIMIO, SPURILA 1984

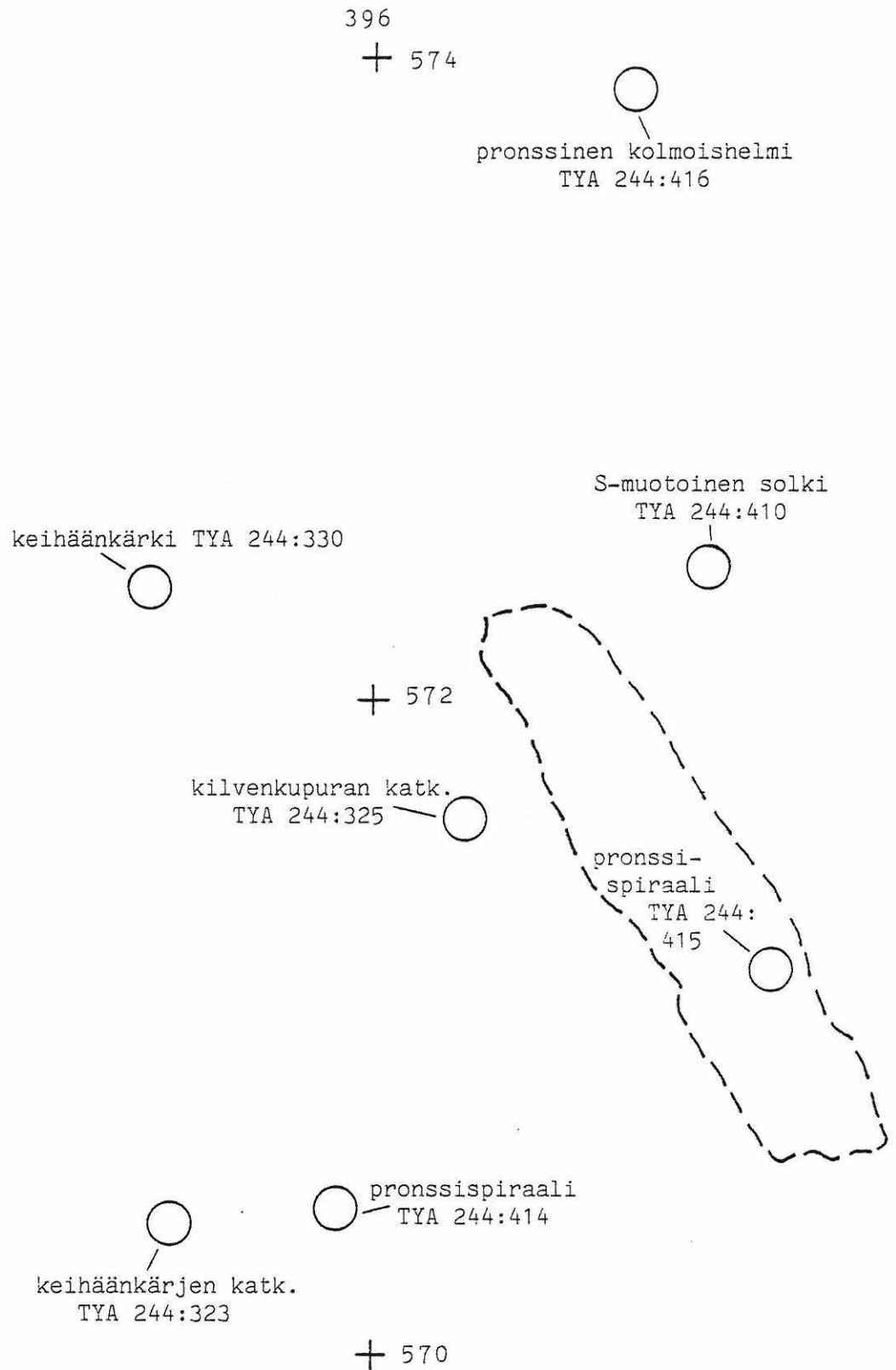
ote löytökartasta
numerot viittaavat löytö-
luetteloon TYA 244:

PAIMIO, SPURILA 1984

ote löytökartasta

PAIMIO, SPURILA 1984

ote löytökartasta

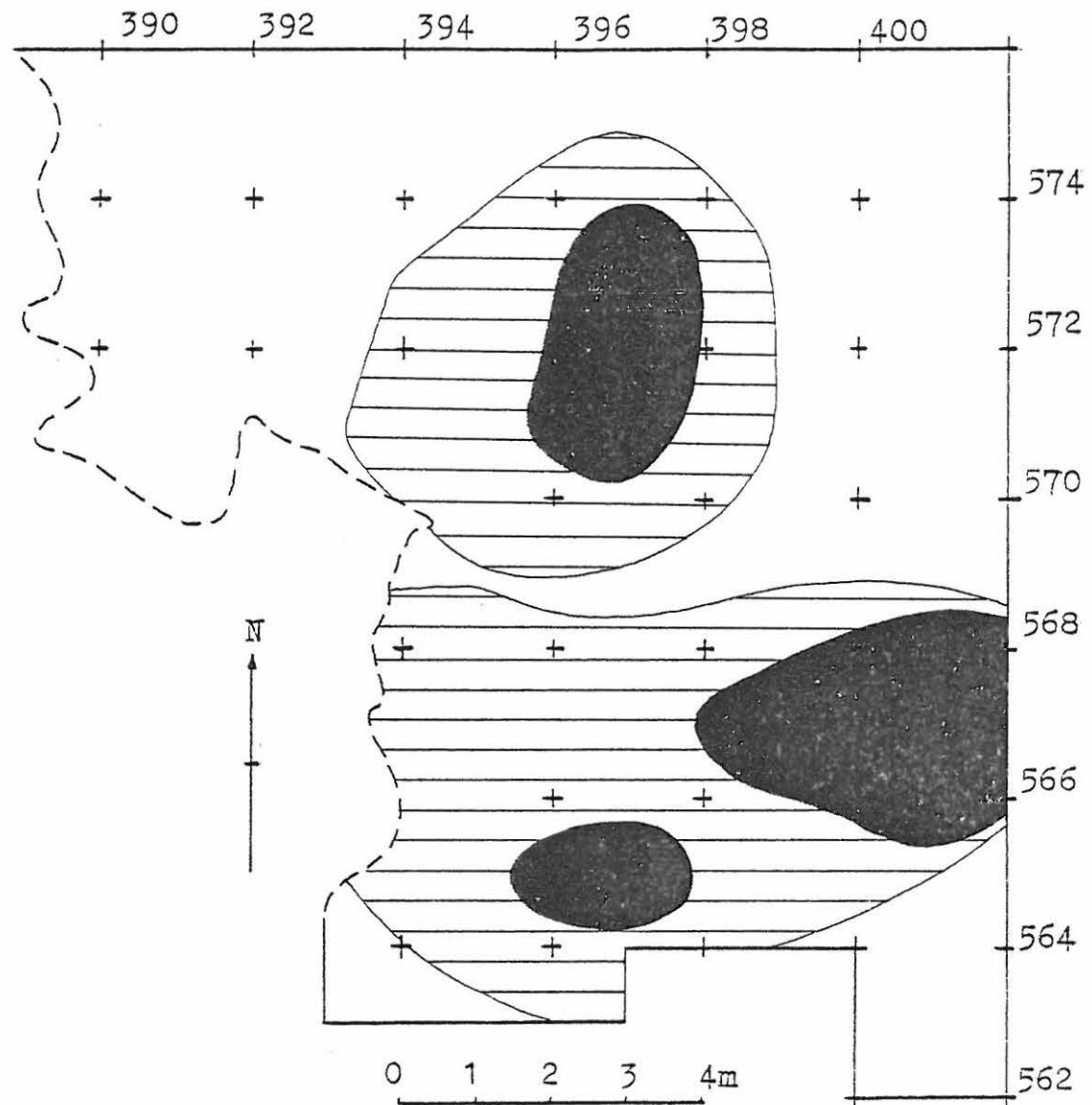

onsikirves TYA 244:337
● -helmi TYA 244:287
○
veitsi TYA 244:340
+ 574

+

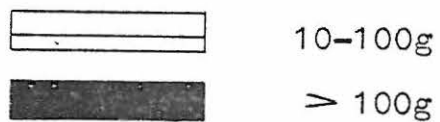
PAIMIO, SPURILA 1984

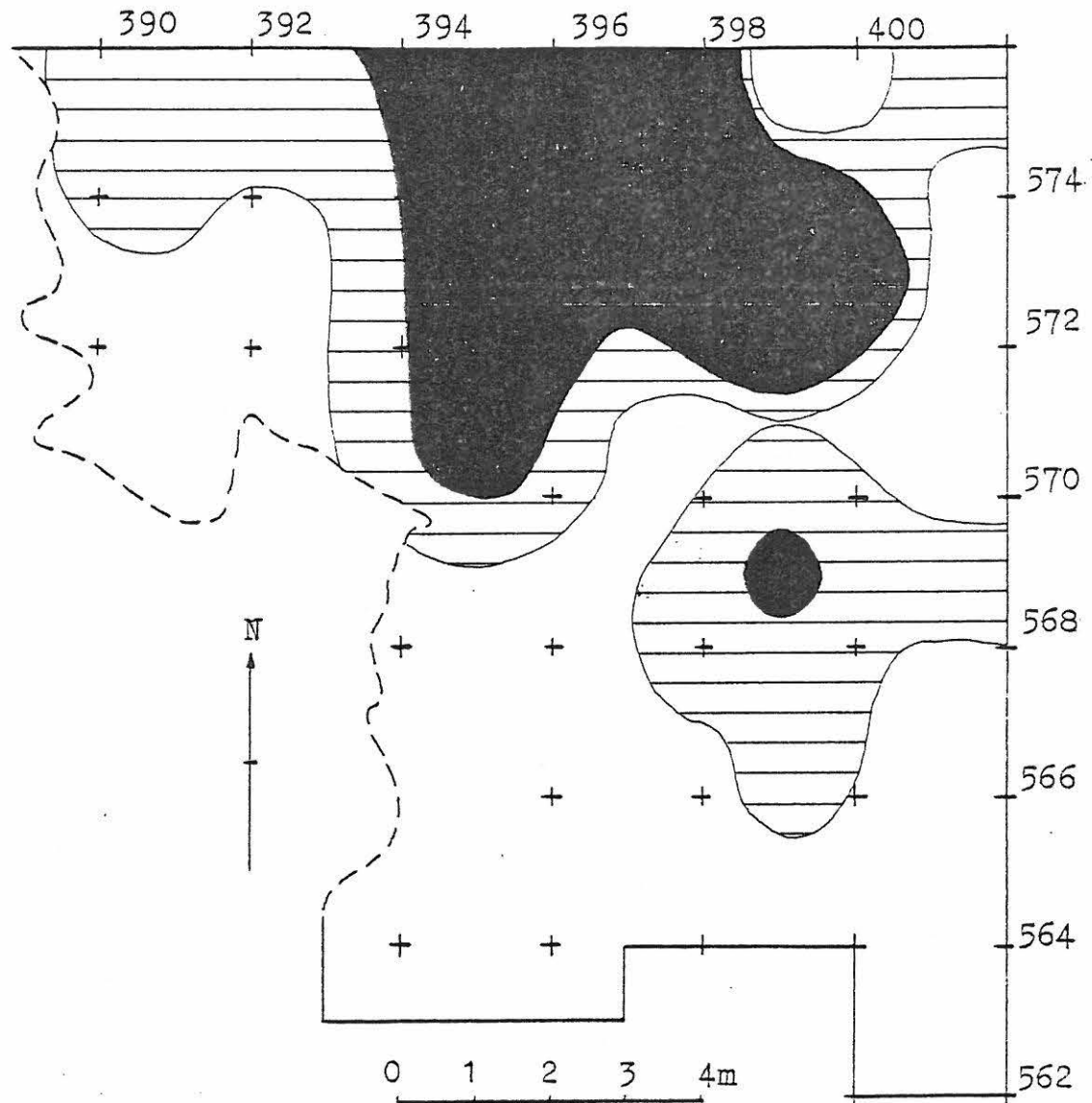
ote löytökartasta

PAIMIO, SPURILA 1984

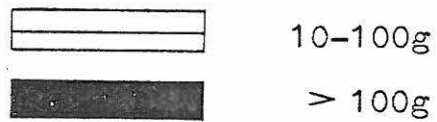
polttetun luun levintä kaivausalueella

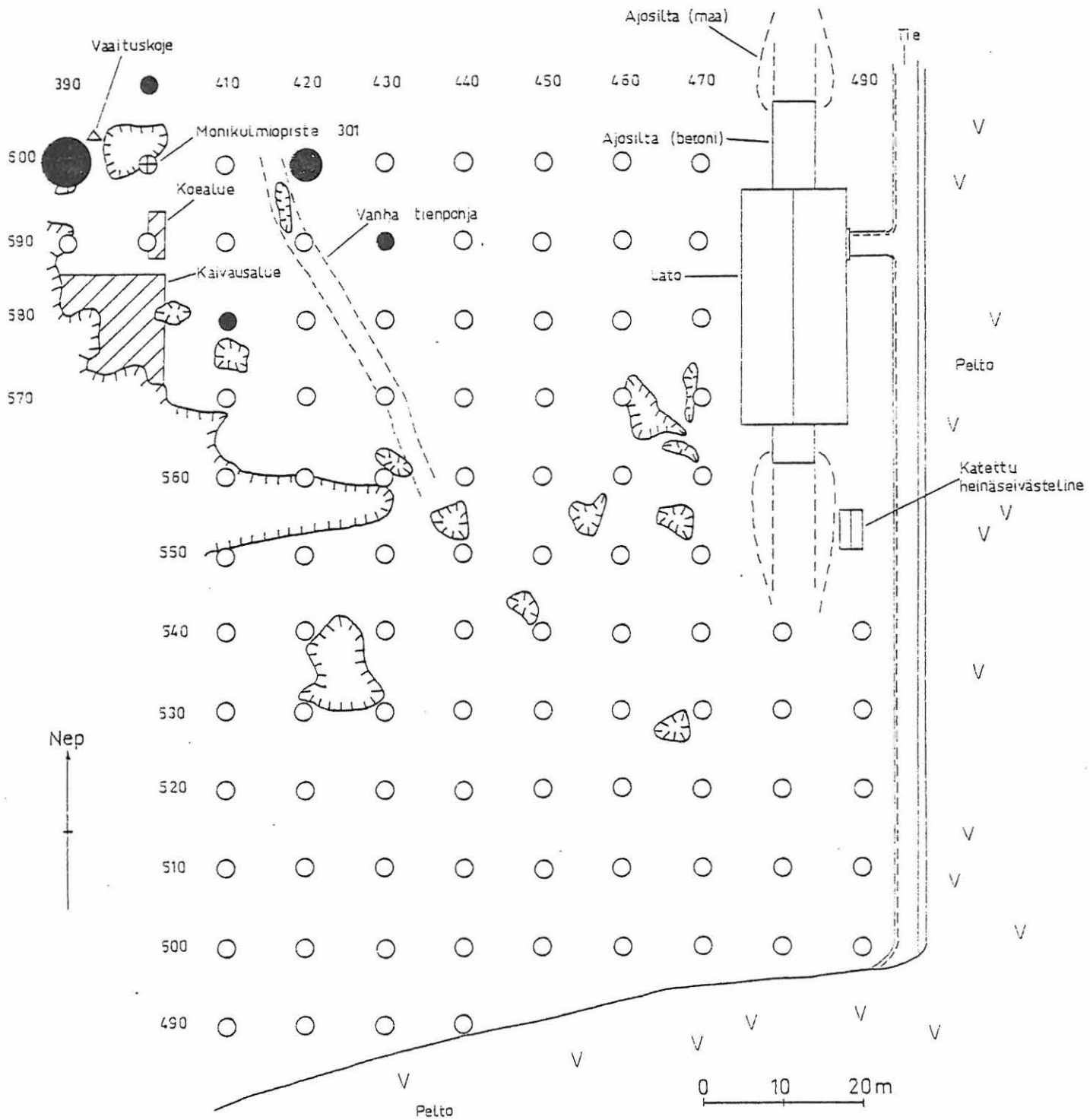

PAIMIO, SPURILA 1984

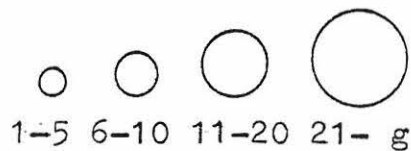
metallikuonan levintä kaivausalueella

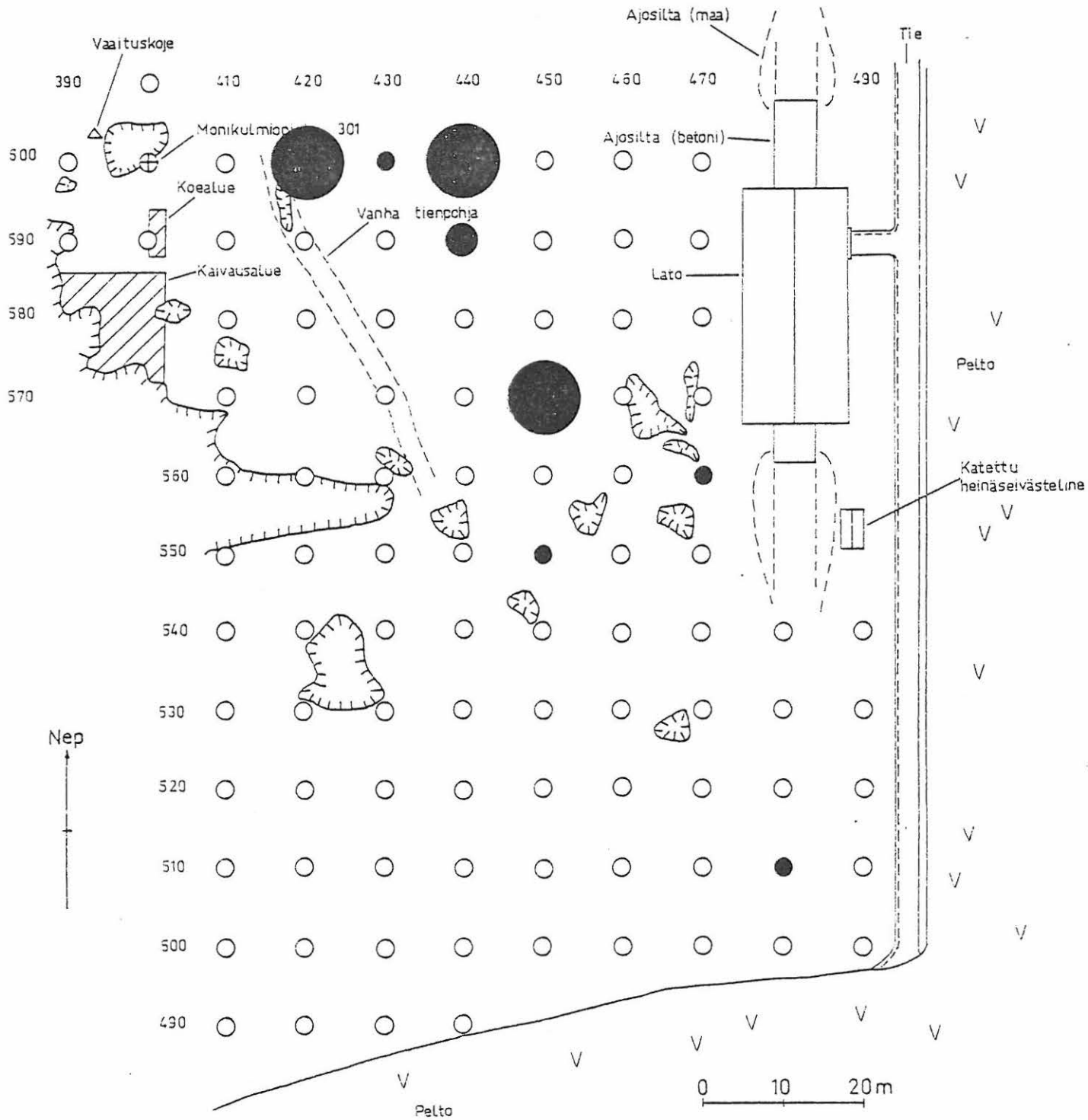

PAIMIO, SPURILA 1984
Koekuopat

KIVIKAUTINEN
KERAMIikka

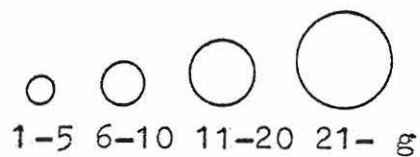

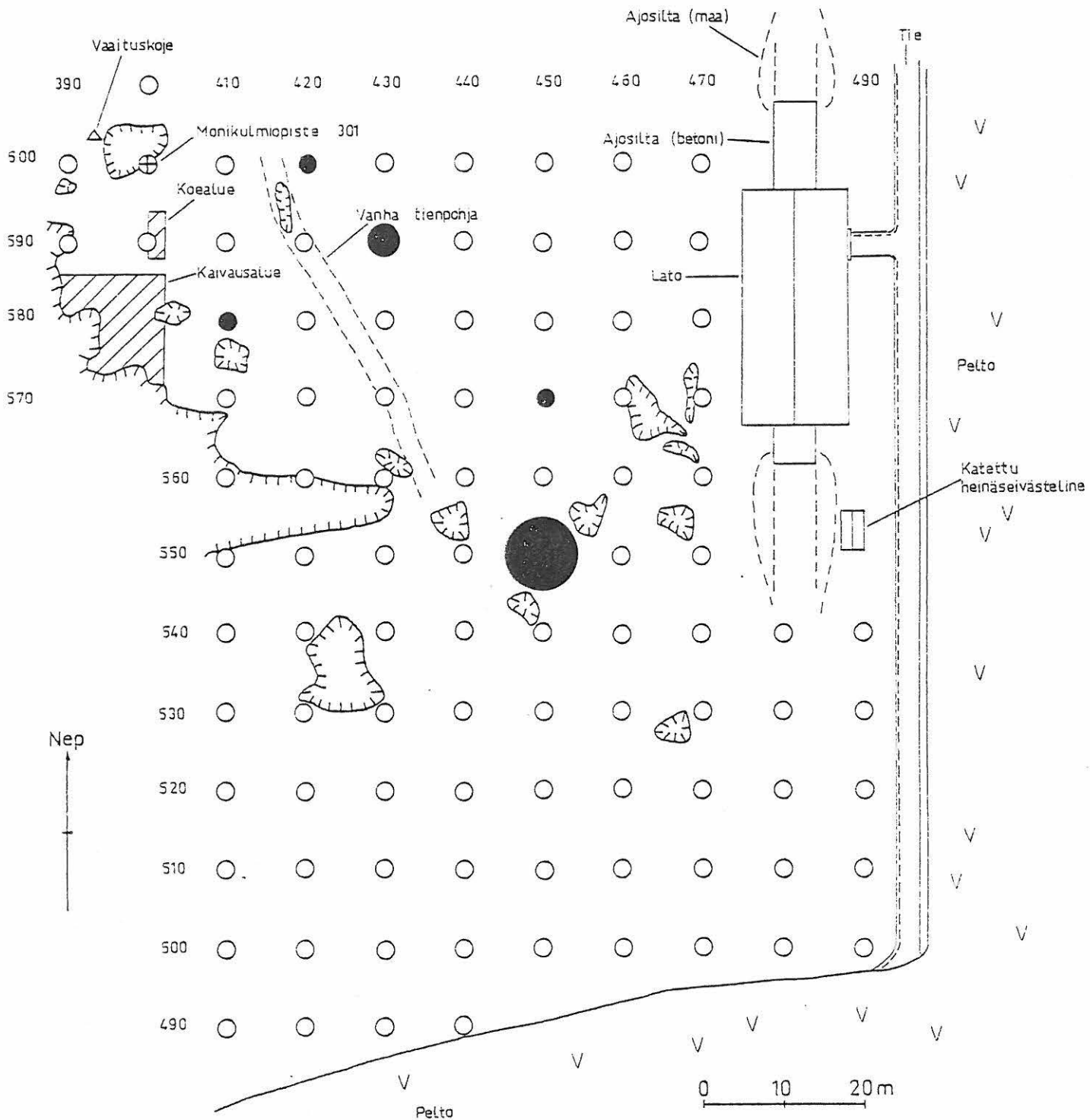

PAIMIO, SPURILA 1984

Koekuopat

KVARTSI-
ISKOKSET

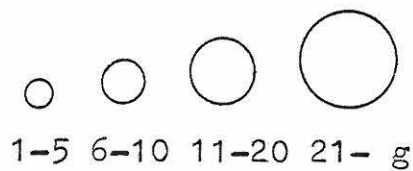

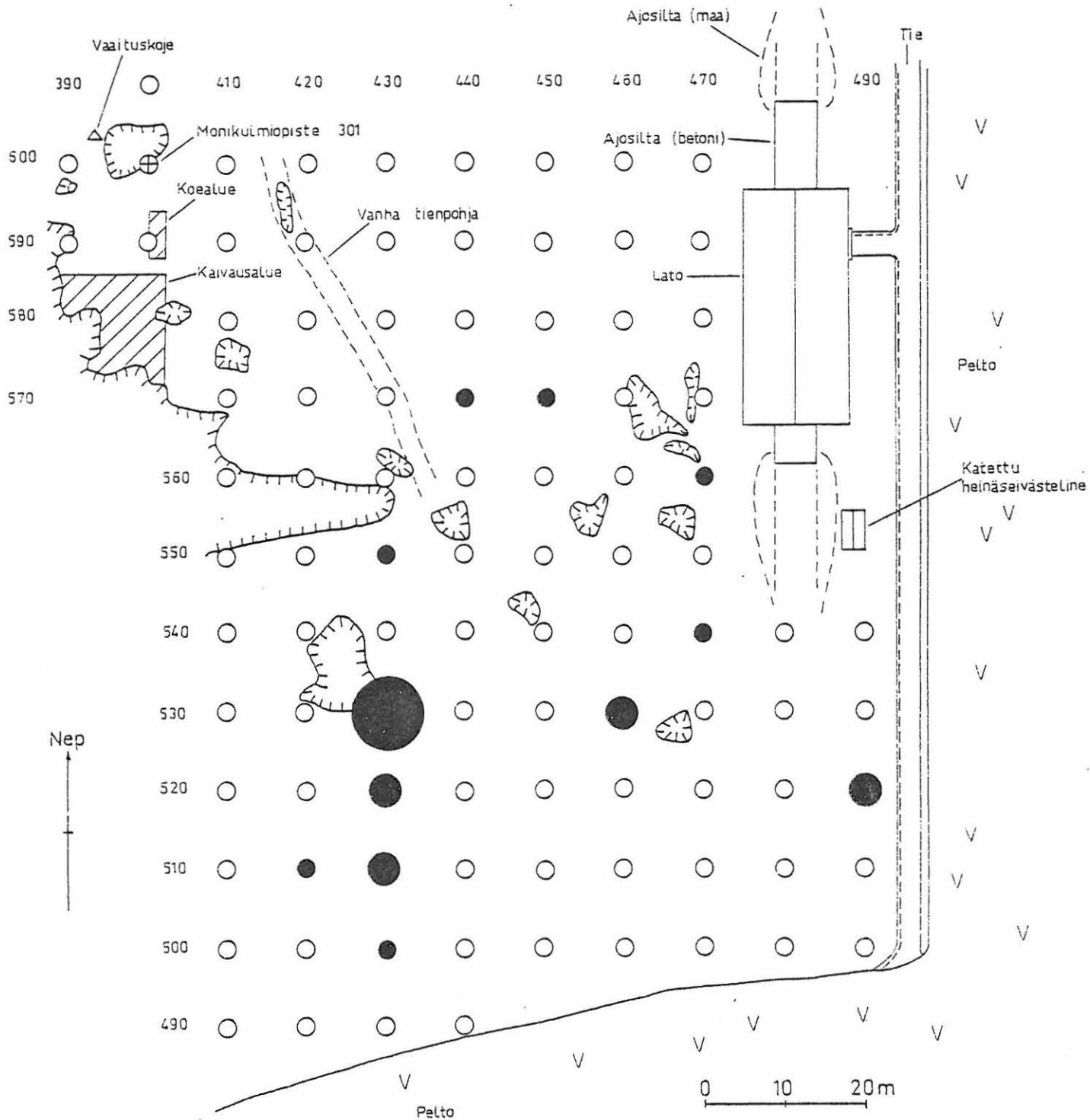

PAIMIO, SPURILA 1984

Koekuopat

KIVILAJI-
ISKOKSET

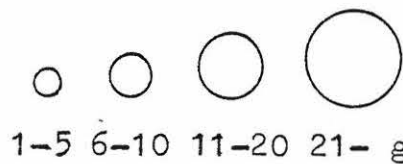

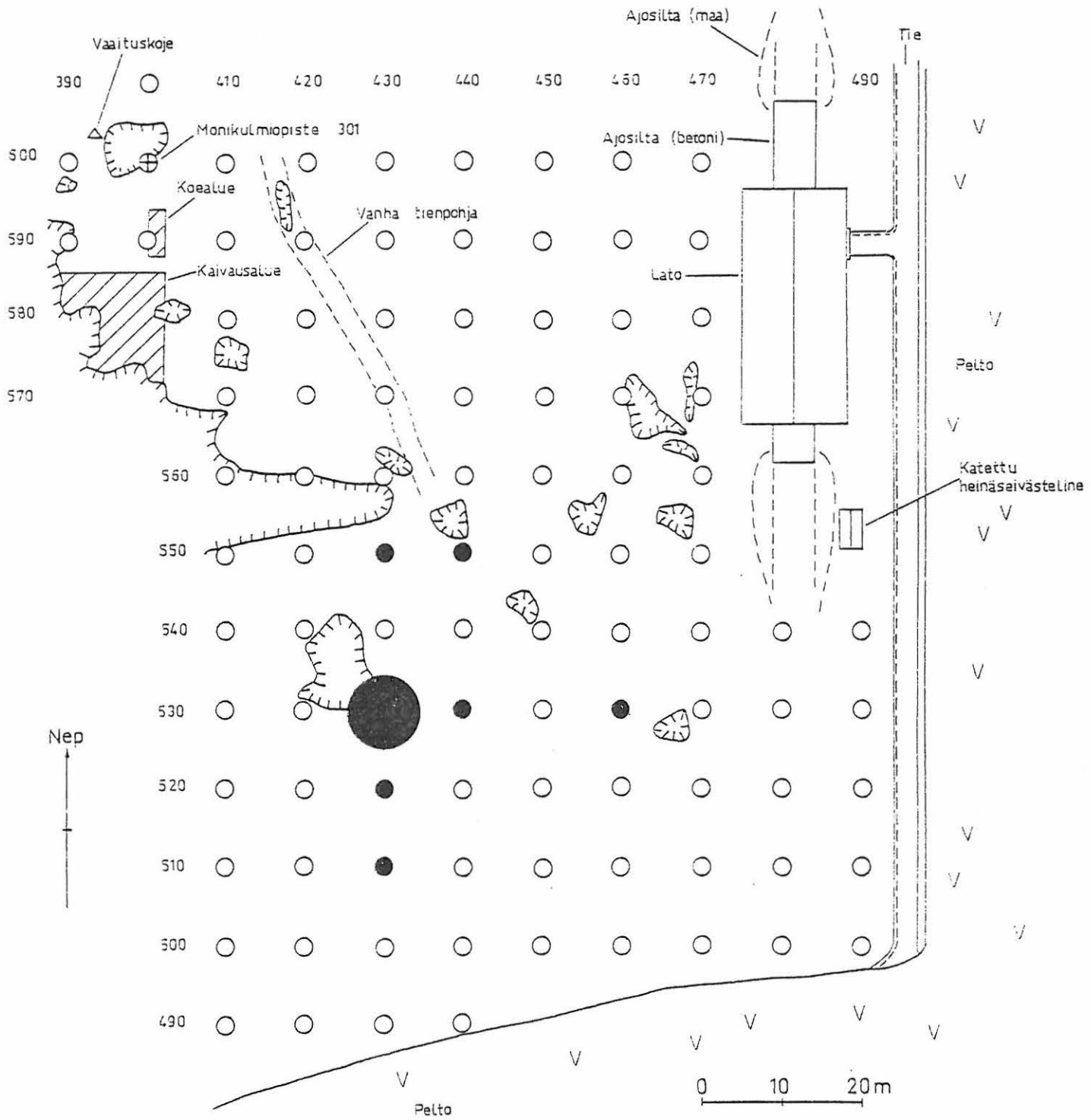

PAIMIO, SPURILA 1984

Koekuopat

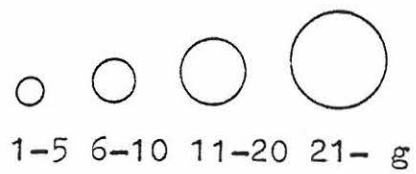
RAUTAKAUTINEN
KERAMIikka

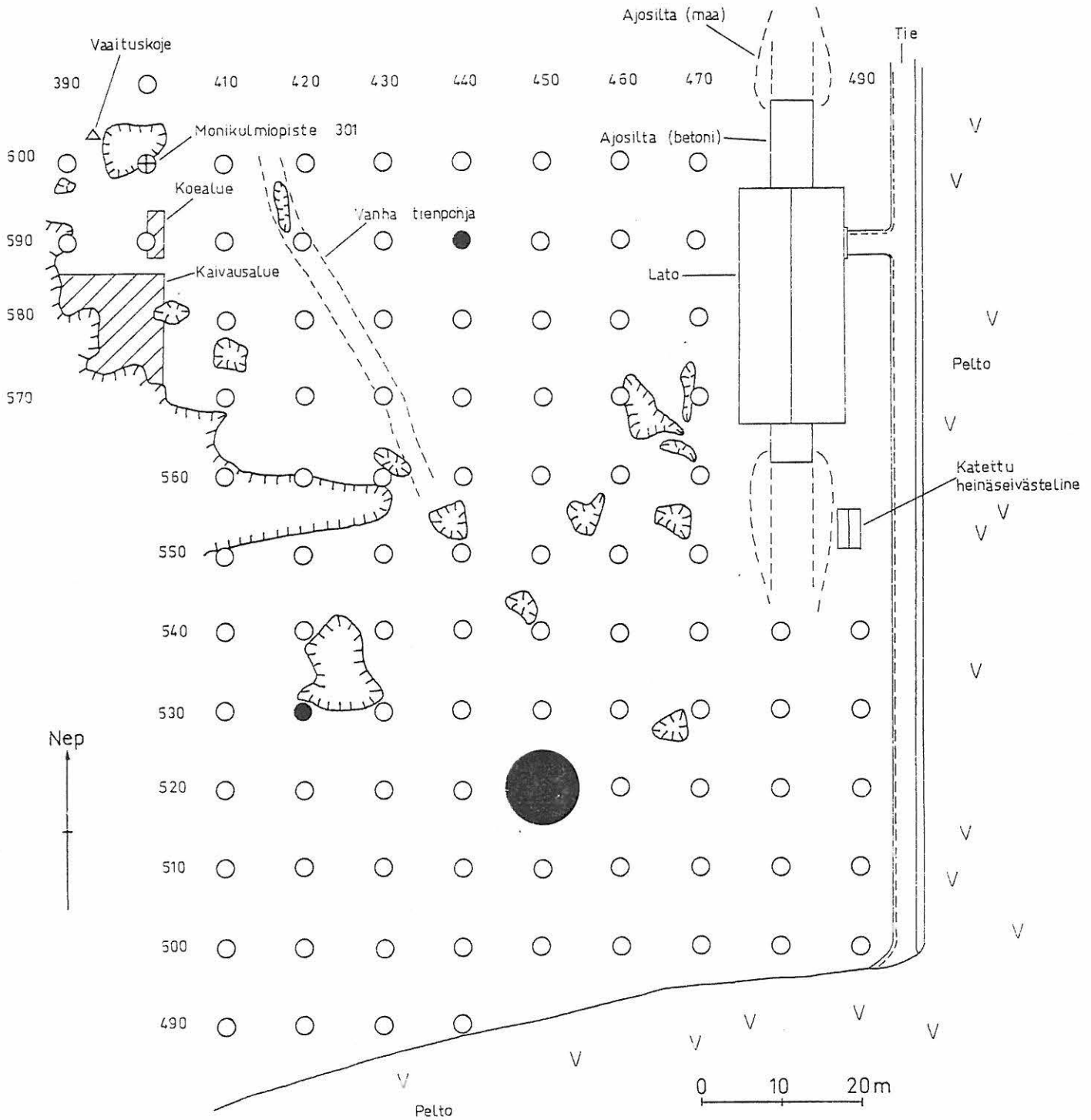

PAIMIO, SPURILA 1984
Koekuopat

PALANUT
LUU

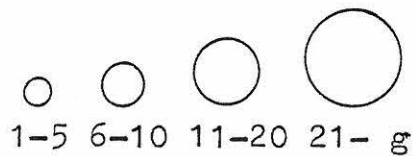

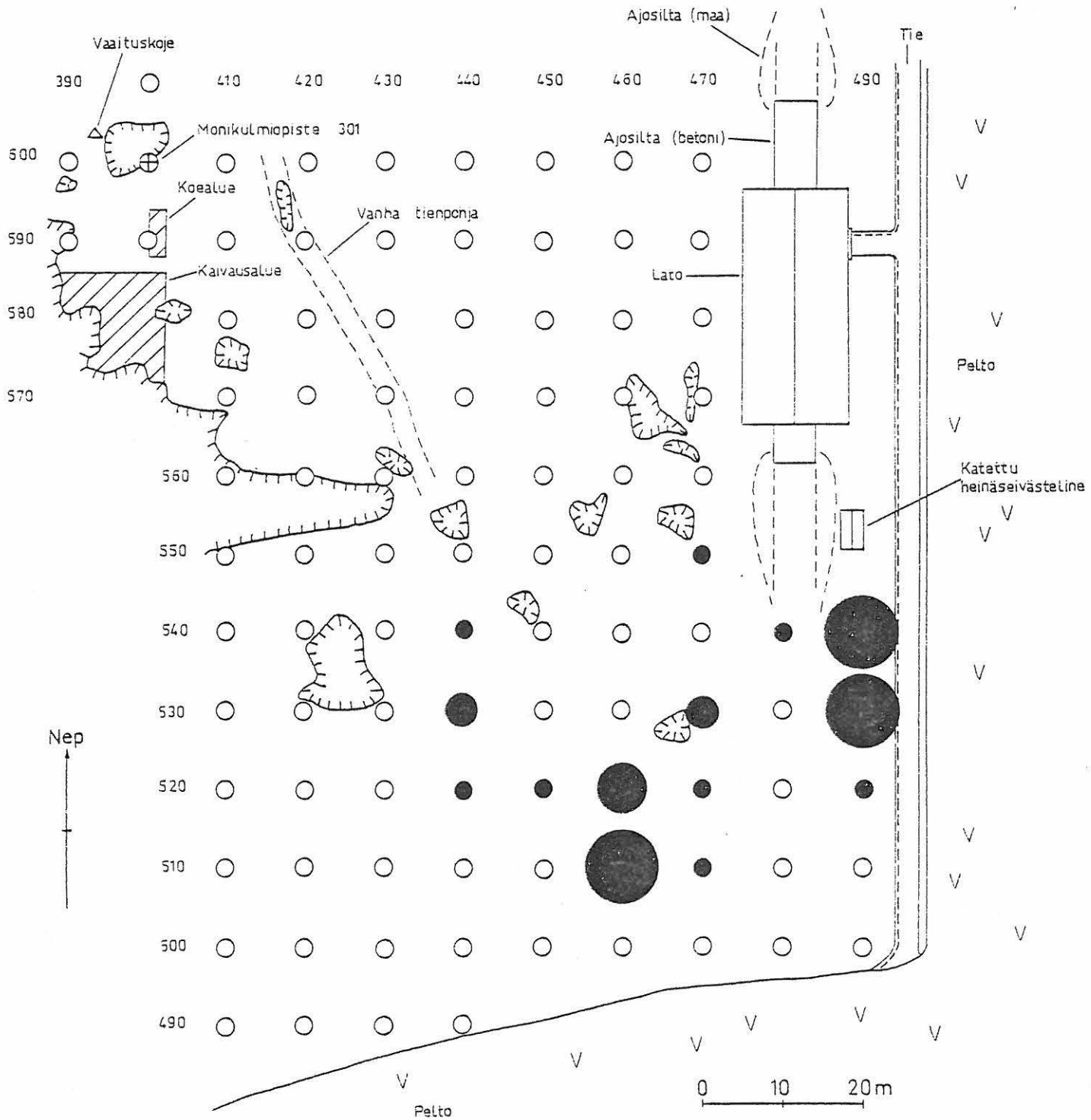

PAIMIO, SPURILA 1984
 Koekuopat

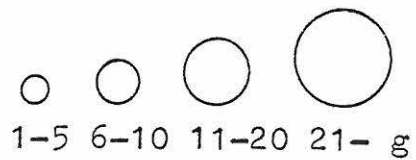
PUNASAVI-
 KERAMIikka

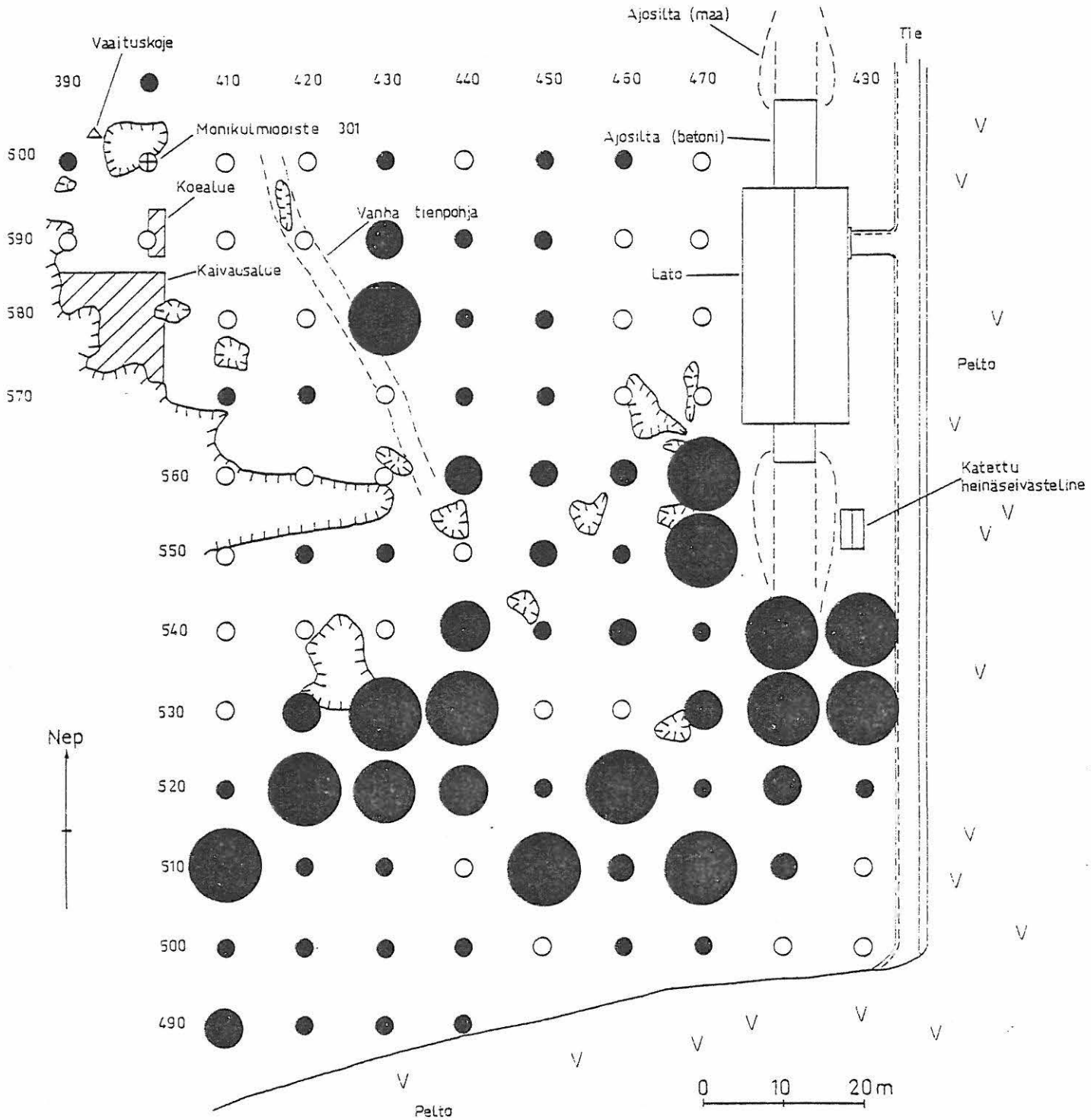

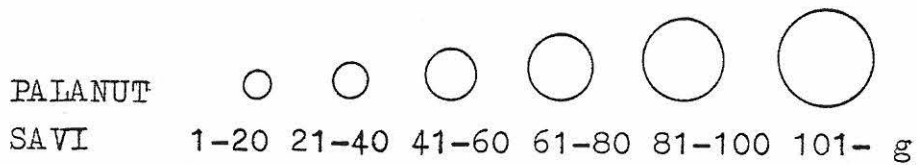
PAIMIO, SPURILA 1984
 Koekuopat

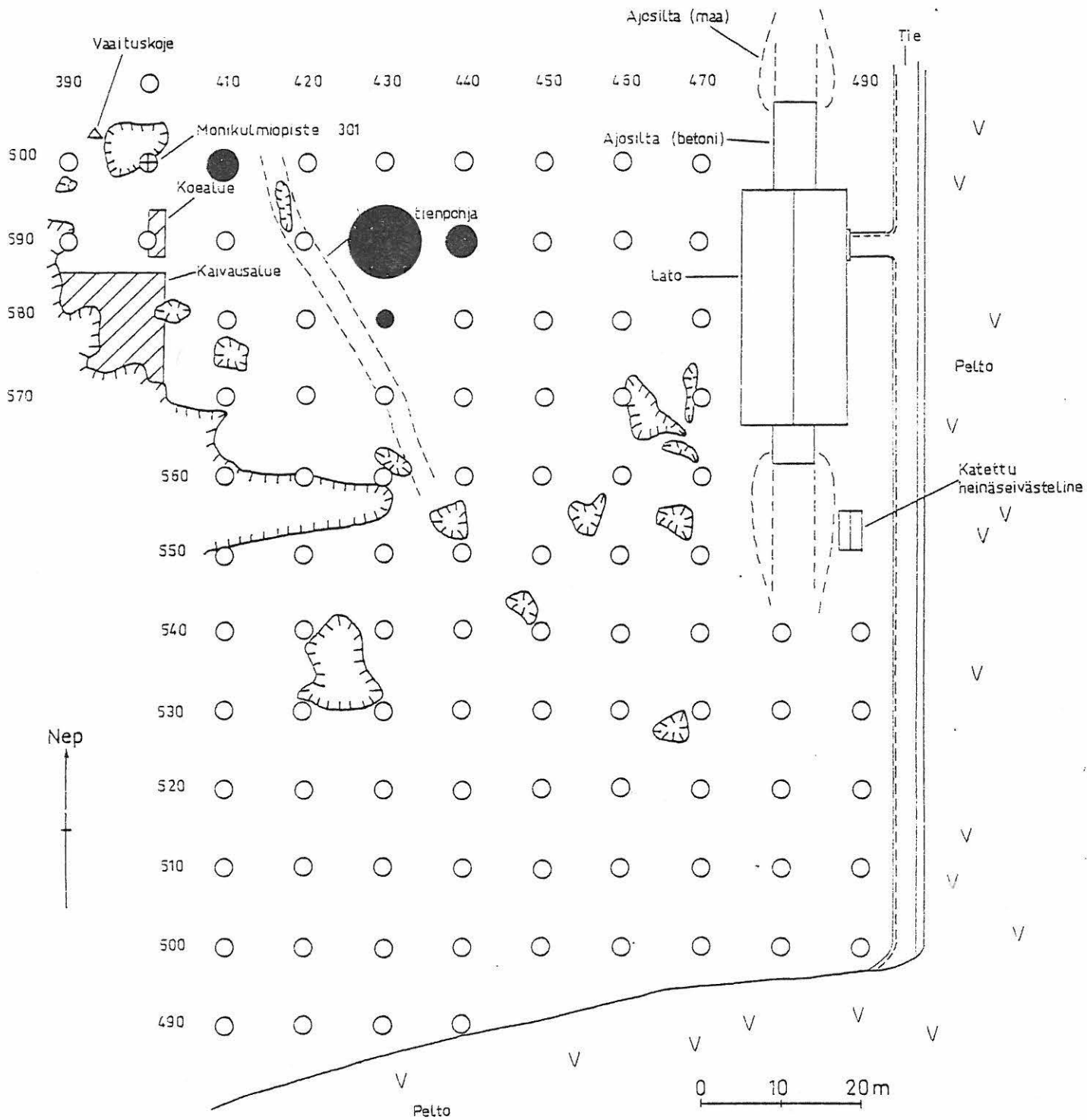
PALAMATON
 LUU

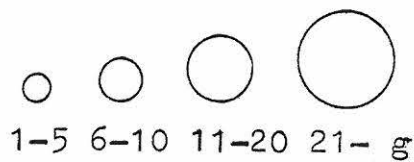
PAIMIO, SPURILA 1984
Koekuopat

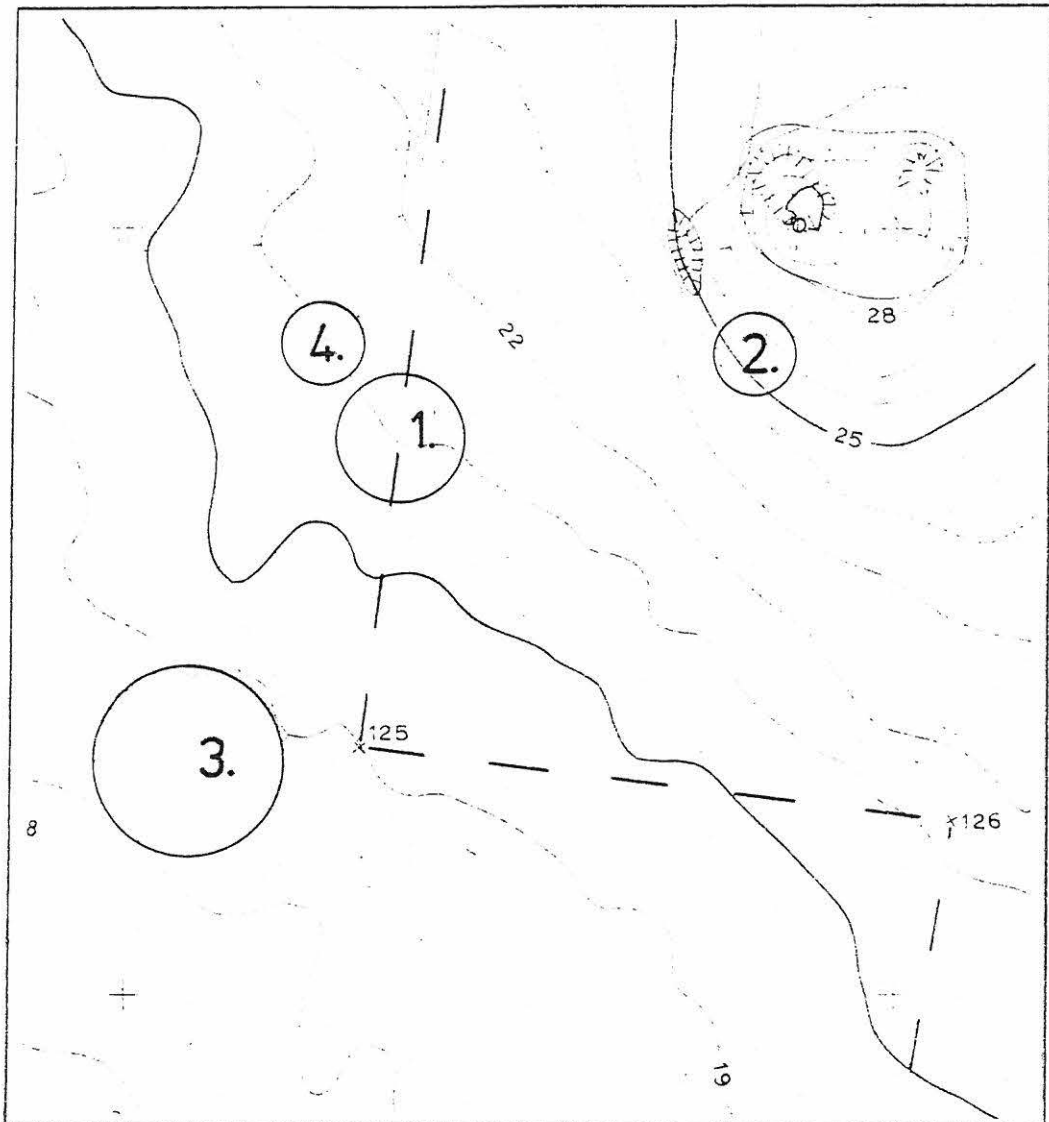

PAIMIO, SPURILA 1984
 Koekuopat

KUONA

PAIMIO, SPURILA 1984

ote pohjakartasta 2021 03 06/28-29

MK 1:2000

pintapöimintalöydöt pellostä:

1. keramiikanpala (TYA 244:601)
2. keramiikanpala (TYA 244:602)
3. savihyrrän katkelma (TYA 244:603)
kiekkomaiseksi muokattu kivi (TYA 244:604)
4. piikaavin (TYA 244:605)